

Kangasalan Luonto

Vuosi- julkaisu 2020

- *Kangasalan luonnonmuistomerkit*
- *Säästetään luontoa ja rahaa*
- *Maalle etätöihin?*

Korona ja luonto

Pandemia on luonut pienen mutta tervetulleen aikaisän ympäristöllemme. Se on pakottanut meidät hiljentämään vauhtia, jopa pysähtymään, ja mikä tärkeintä, ajattelemaan. Nopean kasvun ja kehityksen keskellä kriisi on paljastanut ihmiskunnan heikkouden, hallinnan illuusion. Emme olekaan kaikkivoipia. Jos yhden viruksen torjuminen on vaikeaa, on todella suuria ongelmia odotettavissa. Virus on kaltoin kohdellun luonnon tuote vaikka joku sen muuksi selittäisikin. Kriisi tuo tarkasteluun luontoa tuhoavan kulutustapamme. Nyt on tuhannen taalan paikka uudelle suunnalle. Palautuukko meno kuitenkin entiselleen, kun korona on selätetty? Muutos saattaa olla vain kosmeettinen. Erään positiivisen ilmiön olemme nähneet ainakin täällä Suomessa: liikkuminen luonnossa on lisääntynyt. Myös kiinnostus kesämökkeihin ja jopa maaseudulle muuttamiseen on ollut kasvussa.

Metsä on Suomen talouden yksi peruskivi. Tätä käyttää metsäteollisuus yksioikoisesti perusteena, kun vaaditaan hakkuumäärien lisäämistä. Metsäluonnon köyhtyminen ei näytä merkitsevän yhtään mitään. Olen saanut yhteydenottoja kuntalaisilta, kun he ovat havainneet rankkoja hakkuita jopa keskellä kesää. Kansalainen on voimaton, kun laki sallii suoranaisten luontomurhan. Avohakkuun jäljiltä ei eloon jää kuin murto-osa eliöstöstä. Joskus tuho täydennetään vielä muokkaamalla koko maaperä kuin pelto konsanaan. Väitän, että avohakkuu ulottuu kansakunnan mielentilaan asti työllistäen psykiatrian alaa. Yksityisellä metsänomistajalla on valta päättää metsänkäytöstä. Ymmärtääkö hän olevansa yksi avainhenkilö luonnon monimuotoisuuden säilymisessä? Kysyn tämän vaikka se onkin lähes tabu. Kunnan korvauksen ja kunniamaininnan ansaitsevat ne maanomistajat, jotka tekevät suojelupäätöksen metsistään. He ovat sankareita. Julkisen maanomistajana kunta on jo lain mukaan velvollinen edistämään

suojelutoimia. Metsä on suomalaiselle sekä taloudellisen että henkisen hyvinvoinnin lähde. Jälkimmäinen tarvitsee vain lujasti lisää arvostusta käytännön toimin.

Viettäessämme Vesi-teemavuotta on hyvä huomata, että Kangasalan järvet ovat itse asiassa suuri virta. Virtausnopeus on enimmillään kymmeniä kuutioita sekunnissa. Se syntyy suuresta valuma-alueesta. Järvien puhtaus määräytyy pääosin valunnan laadusta. Väistämättä päädytään jälleen metsään, sillä maanpintaa rikkova metsänkäsittely edistää ravinteiden liukenemista veteen. Metsäojitus lisää valuman nopeutta, jolloin ravinteita ja humusta päätyy järveen saakka. Maatalous on toinen merkittävä päästöjen aiheuttaja. Peltojen suojavyöhykkeet ovat keino ravinnepäästöjen estämiseksi. Usein näkee kuitenkin liian kaiteita suojavyöhykkeitä.

Kangasalan järvet ovat nyt puhtaampia kuin muutama vuosikymmen sitten. Järviemme käyttö yhdyskunnan pintavesilähteinä toimii takuuna sille, että pidämme niiden puhtaudesta huolen. Vehoniemenharjun tekopohjavesihanke suorastaan vähättelee vesien hoitoa, kun sen aikomus on pumpata järjetön määrä vettä harjuun vaikka menetelmän toiminta ja kelvollinen käyttöaika ovat kyseenalaisia. Yhdistyksemme on kuluneena vuonna antanut kaksi kirjallista lausuntoa hanketta käsitteleville viranomaisille.

Luonnonsuojelu on pandemian torjuntaa. Tähän työhön voi osallistua kuulumalla Suomen luonnonsuojeluliiton jäsenyhdistykseen. Jokainen meistä voi toimia tavallaan luonnon edunvalvojana. Näin toimimme myös omien etujemme hyväksi.

Markku Välimaa

Kangasalan luonto ry:n vuosijulkaisu

Julkaisija: Kangasalan luonto ry.
C/o Markku Välimaa
Majaalahdentie 128
36270 KANGASALA
050-3450234

Vastaava toimittaja:
Jorma Mäntylä
Jorma.Mantyla@kangasala.fi

Taitto:
Viestikettu
n-c@viestikettu.fi

ISSN-L 0781-5166
ISSN 0781-5166

Paino:
Viestipaino, Tampere 2020

Kangasalan luonto ry. järjesti toimintavuonna 2020 vain yhden yleisötapahtuman. Korona-turvavälit muistaen luonnonkukkien päivänä sunnuntaina 28.6. tutustuttiin Pohtiolammen ja Sarsan luontoon. Retkioppaana toimi Heikki Toivonen. Muinaisen Sarsan salaisuuksia esitteli Heikki Mäenpää.

Sisällys

- 5 Kirkkojärveä kunnostetaan ja seurataan
- 8 Kangasalan luonnonmuistomerkkejä etsimässä
- 11 Huutijärven lehto
– pieni luonnonsuojelualue
- 12 Lausunto Kangasalan Saarenmaan osayleiskaavaehdotuksesta
- 14 Miten käy ympäristönsuojelu puolueilta?
- 18 Tavase Oy:n hankkeen tarpeettomuus
- 21 Mikä on kivointa luontoleirillä?
- 23 Kangasalan luonnon toimintaa 2020
- 24 Maalla asuminen

Kangasalan luonto ry:n hallitus 2020

Markku Välimaa
050 3450234, markku.valimaa@kolumbus.fi

Jorma Mäntylä
0400 333575, jorma.mantyla@kangasala.fi

Tuija Lahti
040 5680799, lahti.tuija@gmail.com

Sina Isokallio
sina.isokallio@kangasala.fi

Tony Lähde
044 2955216, tonyanssi@gmail.com

Hannu Majava
0400 341210, majavahannu@gmail.com

Kari Sipilä
0400 722123, kakex831@gmail.com

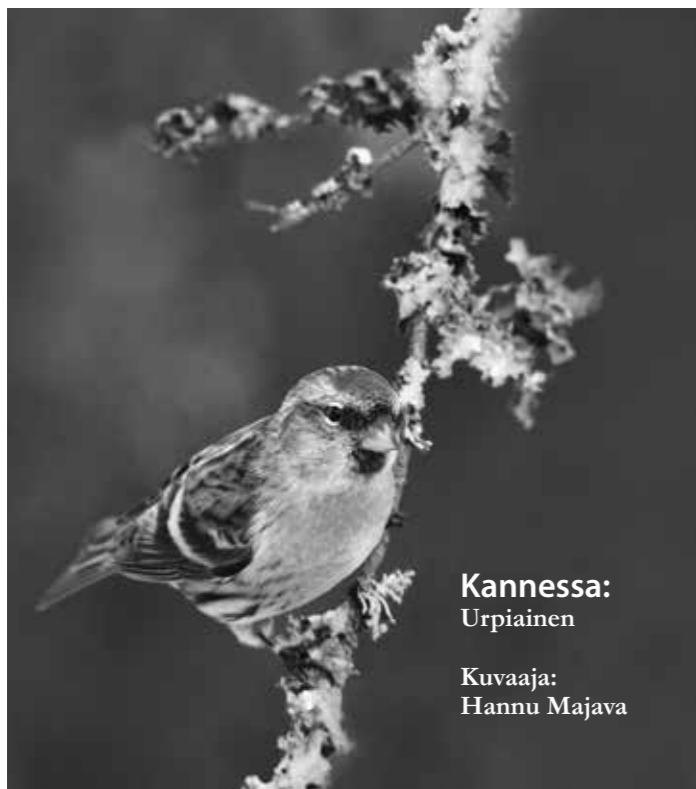
Tuula Komsu
0400 643406, tuulakomsu@gmail.com

Heikki Toivonen
040 7493901, toivonenhe@gmail.com

Reetta Vuorio
reetta@oac.fi

Kangasalan Luonto -vuosilehden kaikki numerot 2009–2020 netissä

www.sll.fi/kangasala/kangasalan-luonto-lehti/

Kanessa:
Urpiainen

Kuvaaja:
Hannu Majava

KIRKKOJÄRVEÄ KUNNOSTETAAN JA SEURATAAN

TEKSTI: HEIKKI TOIVONEN

Viime vuosien aikana Kirkkojärven tilaa on yritetty parantaa hoitokalastuksen avulla. On myös seurattu järven tilan kehittymistä ja sen linnustoa. Nyt järvi on päässyt ympäristöministeriön rahoittamaan Helmi-ohjelmaan, jolloin sen hoitoa jatketaan kahden seuraavan vuoden ajan.

Hoitokalastuksella pyritään korjaamaan järven liiallista ja vinoutunutta kalakantaa. Järvessä on aivan liikaa särkikalaja, jotka pohjaa pöyhiesään vapauttavat veteen suuria määriä ravinteita. Vuosina 2017–2019 järveen istutettiin lisäksi toisena hoitokeinona pieniä hauenpoikasia, minkä toivottiin vahvistavan Kirkkojärven petokalakantaa. Istukkaat eivät kuitenkaan selvinneet järvessä, vaan ehkä liian pieninä joutuivat muiden kalojen ravinnoksi.

Hoitokalastusta on nyt tehty neljänä vuotena. Tänä vuonna elokuussa teh-

dyn viikon kalastuksen aikana saalista kertyi 7500 kg. Tästä yli puolet, 52% oli särkeä, 30% lahnoja, ahventa 14%, lisäksi pieniä määriä suutareja ja kiiskejä. Nuottaan tuli ilahduttavasti jonkin verran myös pieniä haukia, jotka vapautettiin takaisin järveen. Ne ovat peräisin järven omasta haukikannasta. Hoitokalastuksen yhteissaalis on neljän vuoden ajalta 29 700 kg, mikä merkitsee lähes 200 kg pyydettyjä kaloja järvihehtaaria kohden. Luulisi tuon jo vaikuttavan. Tulevaisuudessa on tarkoitus jatkaa pyyntiä ja pidentää pyyntijaksoja jonkin verran.

Syksyllä 2019 todettiin särkien kerääntyvän järveen laskeviin ojiin ja puroihin. Särkien kerääntymät ovat niin suuria, että tänä syksynä kokeillaan uutena hoitokeinoja särkien pyyntiä ojista. Siinäkin tavoitteena on vähintään useiden satojen kilojen saalis.

AVUSTUSTA KUNNOSTUKSEEN
Ympäristöministeriö on käynnistänyt Helmi-elin ympäristöohjelman, jonka tarkoituksena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta. Kangasalan kaupunki sai tästä ohjelmasta avustuksena 108 000 euroa vuosille 2021–2022 Kirkkojärven kunnostus-toimiin. Hanketta vetää ympäristösuunnittelija **Katri Tolonen**.

Avustus on tarkoitus käyttää suurimmaksi osaksi hoitokalastuksen jatkumiseen. Toisena tavoitteena on selvittää massakasvustoja aiheuttavien uposkasvien levinneisyyttä ja biomassan määrää. Erityisesti tämä koskee Kirkkojärven muutama vuosi sitten havaittua vesiruttoa, joka muodosti järveen massakasvustoja kesällä 2017 ja 2018. Kesällä 2020 vesiruton määrä jäi maltilliseksi. Sen sijaan sinilevükinnot olivat viime kesänä suhteellisen pahoja, ehkäpä alkukesän lämpimän

jakson seurauksena. Kysymys kuuluu, voidaanko vesikasvien määrä pitää kohtuullisena ja samalla välttää sinilevien massasiintymät.

Hankkeessa tehdään arvio kasvilisuuden poistamisen vaikutuksista Kirkkojärven tilaan ja sen luontoarvoihin. Näitä ovat erityisesti EU:n luontodirektiivien lajit, uhanalaiset lajit ja harvinaiset elinympäristöt. Mikäli kasvillisuuden poisto voidaan tehdä luontorvojo vaarantamatta, sitä on tarkoitus myös kokeilla hankkeen puitteissa. Kasvillisuuden poiston oikeanlaisella kohdentamisella ehkäistään myös rannan kosteikkojen umpeenkasvua ja vapautetaan elintilaa järven alkuperäisille eliöille. Kirjoittajan mielestä Kuohunlahden Lahdentien penkereen lähellä oleva osa voisi olla hyvä paikka upokasvien poistokokeiluun. Sen sijaan lahden pohjukan lähteiden alueelle ei pidä mennä.

LINNUSTO EDELLEEN EDUSTAVA Kirkkojärven linnustoa on seurattu pitkään. Viime vuodet pesiviä vesilintuja selvittäneen **FT Pekka Rintamäen** mukaan järven pesimälinnuston runsaimmat lajit ovat silkkiuikku, telkkä, sinisorsa ja nokikana. Tämän vuoden pesinnöissä oli ilahduttavasti kaksi paria maassamme uhanalaisia punasotkia. Myös haapanan pesintä onnistui hyvin. Järvellä pesi myös harvinainen harmaasorsa. Pesimälinnustoa on syytä seurata tarkkaan jatkossakin.

Kirkkojärvi on myös merkittävä vesilintujen kerääntymispaikka sulkasadon aikana ja vesilintujen muuton aikaan. Sekä puna- että tukkasotkia kerääntyy järvelle muuttoaikoina, samoin nokikanoja. Tänä syksynä järvellä ja lähialueilla oleskeli useita päiviä myös muuttavia valkopskikihanhia. Niiden seassa oli metsä- ja tundrahamia sekä

paikallisia kanadanhanhia. Enimmillään hanhia oli hyvinkin pari tuhatta. Hanhien muuttuneet muuttoreitit näkyvät siis täälläkin. Järvellä voi nähdä useita harmaahaikaroita, toisinaan ja-lohaikarankin. Usein näkee myös yli lentävän merikotkan, kalasääksen tai ruskosuohaukan.

Syksyisin järvelle kerääntyy runsaan kalakannan houkuttelemina isokoskeloita ja uiveloita. On hienoa nähdä, kun isokoskelot uivat ryhmänä ajaen edellään pikkukaloja matalaan veteen, josta ne on helpompi saada kiinni. Syksyllä 2019 isokoskeloita oli enimmillään 1300 lintua, tänäkin syksynä niitä on nähty parhaimmillaan noin 700. Uiveloita on lintuharrastajien www.tiira.fi -sivuston mukaan havaittu marraskuun alussa Kirkkojärven peräti 185. Se on tämän lajin sisämaahavainnoksi todella paljon. Tänä vuonna Kirkkojärvellä on näky-

Suovehka (*Calla palustris*) kasvaa Kuohunlahden perukassa laajana, reunoiltaan kelluvana kasvustona. Kasvuston uhkeus johtuu lahteen purkautuvista lähdevesistä. Taustalla kasvaa mm. harvinaista varstasaraa (*Carex pseudocyperus*) ja neivamarretta (*Thelypteris palustris*).

HEIKKI TOIVONEN

HEIKKI TOIVONEN

Vesitatar (*Persicaria amphibia*) kasvaa isoina näyttävinä lauttoina Kirkkojärven eteläisellä lahdella. Isot vesitatar kasvustot ovat olleet järvelle luonteenomaisia jo kymmeniä vuosia.

nyt muutama otteeseen myös jokusia merimetsoja.

TULEVAISUUDEN HOITOTOIMIA

Pienpedot – supikoira, kettu, minkki – aiheuttavat vesi- ja rantalinnuille pesimätappioita. Pienpetojen pyyntiä pitäisi saada tehostettua Kirkkojärven ja lähijärvien alueelle. Maa- ja metsätalousministeriöllä on erityinen SOTKA-hanke, jonka yhtenä tavoitteena on tukea lintukantoja pienpetoja pyytämällä. Toivottavasti Kirkkojärvi pääsisi myös tämän hankkeen piiriin.

Kirkkojärven kunnostamiseksi on vuosien varrella ehdotettu pohjasedimentin ruoppausta, viime vuosina myös pohjassa olevan fosforin saostamista kemiallisesti. Koska Kirkkojärvi on Natura-alue, molempien menetelmien käyttö vaatii ympäristöviranomaisten hyväksynnän ja edellyttää huolellisia selvityksiä menetelmien

vaikutusten arviointia. Kemikaalikäsittelystä saadaan arvokasta tietoa mm. Littoistenjärveltä, jota on seurattu yksityiskohtaisesti ennen ja jälkeen keväällä 2018 tehtyä pohjasedimentin alumiinikloridikäsitteilyä.

Mahdolliseen ruoppaukseen tai kemikaalikäsittelyyn palattaneen vasta Helmi-hankkeen jälkeen, kun hankkeessa tehtyjen toimien vaikutus on selvillä. Järven sedimenttien määrä kannattaisi joka tapauksessa selvittää. Ruoppauksenkin kannalta Kuohunlahden suosa olisi harkittava kohde.

LUONNON TARKKAILUA

Kangasalan kaupunki on parin viime vuoden aikana kehittänyt Kirkkojärven luonto- ja kulttuuripolkua. Kirkonkylän ja Ranta-Koiviston välille on rakennettu leveä kävely- polku ja Ranta-Koivistoon maise-

man ja linnuston tarkkailuun hyvin soveltuva lava. Muuallakin luonto- ja kulttuuripolun rakenteita ja opastauluja on kohennettu. Korona-aikana luontopolkua on käytetty huomattavasti aikaisempaa enemmän, monet ovat kiertäneet järven. Toivottavasti luonnon katselu ja virkistäytyminen Kirkkojärven maisemissa jatkuu vilkkaana tulevaisuudessakin. Sitä tukisi, jos myös järven eteläosaan saataisiin samanlainen lava kuin Ranta-Koivistoon rakennettu.

Kirjoittaja on seurannut Kirkkojärven kuulumisia Kangasalan Luonto -vuosijulkaisuissa vuodesta 2013, erityisesti kirjoituksissa ”Vesikasvit kertovat Kirkkojärven tilasta” (2015), ”Ylirehevoitynyt Natura-järvi. Vesirutto, hauen istutusta ja särkikalojen pyyntiä – muuttuuko Kirkkojärvi?” (2017) ja ”Mitä kuuluu Kirkkojärvelle ja Littoistenjärvelle” (2018). ■

Kangasalan luonnonmuistomerkkejä etsimässä

HEIKKI TOIVONEN
TORSTI TULENHEIMO

Vanhan Kangasalan alueella on kahdeksan luonnonmuistomerkkiä ja Sahalahdella kolme. Kävimme katsomassa tänä syksynä kaikki Kangasalla olevat 11 luonnonmuistomerkkiä.

Ruoveden paikallislehdessä huomasimme viime vuonna kirjoituksen kunnassa olevien luonnonmuistomerkkien tilasta. Jutun pohjalta syntyi ajatus tehdä samanlainen tarkastelu Kangasalla. Kun vanhimmat täällä voimassa olevat luonnonmuistomerkit on perustettu jo 1950-luvulla, oli luonnollisesti kiinnostavaa nähdä missä kunnossa nuo kohteet nyt ovat.

Luonnonmuistomerkkinä voidaan suojella luonnonmuodostuma, jota sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aihetta erityisesti suojella. Yleensä se on puu, harvemmin puuryhmä, siirtolohkare tai muu vastaava luonnon erikoisuus.

Kangasalan luonnonmuistomerkit ovat melkein poikkeuksetta isoja puuta: neljä mäntyä, neljä kuusta ja yksi metsälehmus. Lisäksi on rauhoitettu lehtikuusia ja koivuja kasvava puukuja sekä lähde ja kolme isoa haapaa sen lähistöllä.

Kohteet on alun perin perustettu yksityismaille. Parin kohteen ympäristö on nykyään tiheästi kaavoitetulla asuinalueella tai ne ovat tiealueella.

Kävimme katsomassa luonnonmuistomerkkien kunnan. Yleisarvion lisäksi mittasimme puiden ympärysmittan rinnankorkeudelta (130 cm), mikä ilmentää hyvin puun kokoa. Samalla kertaa katsottiin myös missä kunnossa kohteen merkintä oli.

Yhdeksän kohtetta löytyi peruskarttaan merkittynä ja ne löytyivät myös maastosta. Lähes kaikissa tapauksissa löytyi myös rauhoitusta osoittava kyltti ja ainakin jäännöksiä sen paalusta puun runkoon nojaamassa, muutamassa tapauksessa kyltti ja paalu olivat hyvässä kunnossa. Kahta nauhataajamassa sijaitsevaa kohtetta ei löydy peruskartasta, mutta ne löytyivät pienen haeskelun jälkeen.

Viereisen sivun kuva: Sorolan kartanon puukuja, rauhoitettu v. 1975. Maisemallisesti merkittävässä puukujassa kasvaa kookkaita hyväkuntoisia lehtikuusia sekä koivuja. Kuva: Torsti Tulenheimo

HEIKKI TOIVONEN

Vahderpään mänty, rauhoitettu vuonna 1965. Jykevä (ympärysmitta 280 cm), mutta lyhytvartinen mänty, jolla on kaunis latvus. Pelto-saarekkeessa kasvavan maisemapuun vieressä on kookas kataja. Männyn tyvellä kasvaa harvinainen kurttusieni (Sparassius crispus); se kasvaa tyypillisesti vanhojen mäntytien tyvillä.

HEIKKI TOIVONEN

Vihtisen mänty, rauhoitettu v. 1959. Tämä järeä (ympärysmitta 316 cm) puu on kuollut muutamia vuosia sitten, mutta sillä on vielä merkitystä tikkojen ja muiden kololintujen pesäpuuna sekä erilaisten hyönteisten, itiökasvien ja sienten elinympäristönä.

LUONNONMUISTOMERKKIEN KUNTO JA TULEVAISUUS?

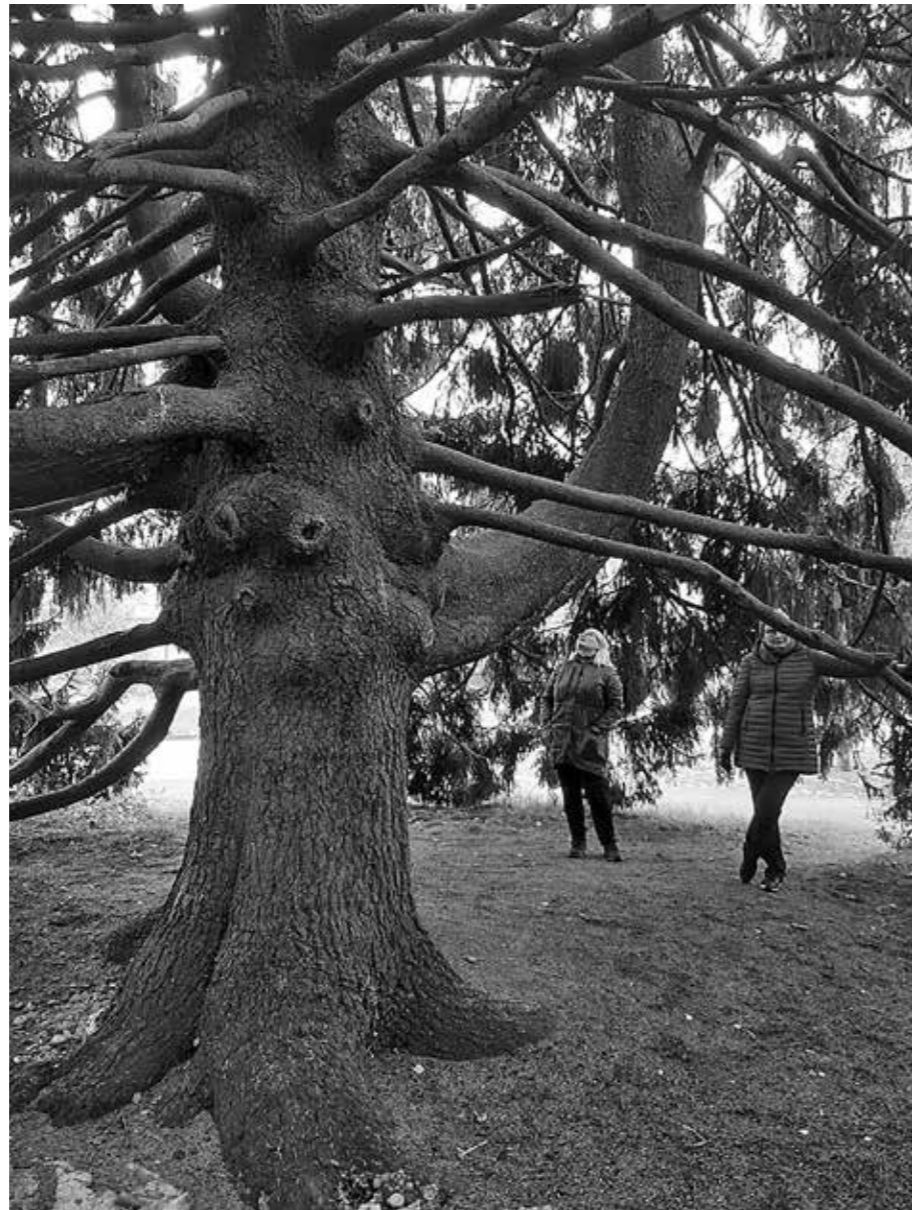
Suurin osa puista kasvoi edelleen ja oli hyvässä kunnossa. Yksi mänty oli kuollut, mutta jyrkänä lahoppuuna se kestää vielä vuosikymmeniä muuta metsäluontoa hyödyttämässä. Lyhyt yhteenveto luonnonmuistomerkkien kunnosta ja merkinnästä luovutetaan kaupungin ympäristötoimelle. Muutamia mielenkiintoisia kohteita esittelemme oheisissa kuvissa.

Luonnonmuistomerkkien etsiminen on mielenkiintoista ja lisää lähiluonnon tuntemusta. Jos niitä haluaa etsiä, niin vihjeenä tieto, että luonnonmuistomerkit on merkitty peruskarttaan pienellä tähtimerkillä, jonka vieressä lukee vihreällä *Raub.* Autolla pääsee useimpia aivan viereen. Karttaa tarkastelemalla kohteet löytyvät seuraavasti:

- Saarenmaantien varrelta (mänty)
- Valkeakosken tien varrelta Oh-tolan ja Savon välillä (Vihtisen mänty, sivu 9)
- Vahderpäästä (mänty peltosaarekkeessa, sivu 9)
- Mäntyveräjän läheltä Sorolasta (puukuja, sivu 8)
- Iharista Pohjalahden tien varrelta (kuusi)
- Saarikylien Hykönsalosta (metsälehmus)
- Sahalahdelta, Moltsiantien varrelta löytyy kaksi kohdetta (kuusi, lähde ja haapoja)
- Sahalahden pappilan läheltä (kaksi mäntyä)
- Pikkolan koulukeskuksessa kasvava erikoismuotoinen kuusi (sivu 10) ja Ilkossa kasvava kuusi eivät löydy kartasta.

Rauhoitus päätöksen hakijat ovat monissa tapauksissa jo edesmenneet ja alue on voinut siirtyä uusiin käsiin. Kaupungin ympäristötoimi voisi mielestämme ottaa vastuuta niiden tarvitsemasta hoidosta ja merkinnän ylläpidosta, jos se on maanomistajille hankalaa. Kangasalan luontokin voisi siinä auttaa.

Luonnonmuistomerkkien perustaminen nähtiin aikanaan kulttuuritekona, jolla säilytettiin jälkipolville biologisesti, maisemallisesti tai paikallishistorian kannalta merkittäviä luonnon erikoisuuksia. Niiden perustamista voitaisiin nykyäänkin suositella paikallisesti arvokkaille luontokohteille. Se lisäisi kiinnostusta lähiluontoon. Puiden lisäksi näyttäivät siirtolohka-reet sopisivat hyvin luonnonmuistomerkeiksi. ■

HEIKKI TOIVONEN

Pikkolan koulukeskuksessa Riihikujan päässä kasvaa v. 1976 rauhoitettu kuusi, ”Susipuu”. Kahden päälätkän lisäksi useat oksat ovat alkaneet kasvaa ylöspäin latvan tavoin. Rungon ympärysmitta on 268 cm, paksujen haaramaisten oksien ympärysmitta on tyvestä jopa 160–170 cm. Maahan asti ulottuvan latvuksen ympärysmitta on noin 40 metriä.

LUONNONMUISTOMERKKIÄ KOSKEVAT LUONNONSUOJELULAIN 1996/1096 MÄÄRÄYKSET

23 §

Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu niitä vastaava luonnonmuodostuma, jota sen kauneuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aiheutta erityisesti suojella, voidaan määrätä rauhoitetuksi luonnonmuistomerkiksi.

Luonnonmuistomerkkin rauhoittamisesta päättää se viranomaisen tai laitoksen, jonka hallinnassa olevalla alueella luonnonmuistomerkki sijaitsee. Viranomaisen tai laitoksen on huolehdittava luonnonmuistomerkkin merkitsemisestä selvästi havaittavalla tavalla.

Rauhoitetun luonnonmuistomerkkin vahingoittaminen tai turmeleminen on kielletty.

26 §

Kunta päättää alueen omistajan hakemuksesta tai suostumuksella 23 §:ssä tarkoitettuna, yksityisen omistamalla maalla olevan luonnonmuistomerkkin rauhoittamisesta. Luonnonmuistomerkkin merkitsemisestä ja rauhoituksesta on voimassa, mitä 23 §:ssä säädetään.

28 §

Kunta voi omistajan hakemuksesta tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY -keskus) esityksestä lakkauttaa 26 §:ssä tarkoitettuna luonnonmuistomerkkin rauhoituksen, jos rauhoitukselle ei ole enää perusteita tai jos rauhoitus estää yleisen edun kannalta merkittävän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Hakemuksesta on hankittava ELY -keskuksen lausunto. Jos asia on tullut vireille ELY -keskuksen esityksestä, alueen omistajalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Puolisen kilometriä Huutijärveltä Sahalahteen päin Wääksyn Kartanon kohdalla avautuu vasemmalla maisema peltoalueen takaiseen metsään. Metsää sanotaan Huutijärven lehdoksi vaikka onkin keskellä Wääksyn kylää. Toisaalta nimessä on historiaa, koska ennen suurta luonnonmullistusta metsän rinne on ollut rantaviivaa. Nykyinen peltovainio on ollut järveä ja Huutijärven nimi liittyy silloiseen vesistöön. Huutijärven lehto on luonnonuojelualue, joka alkaa Sahalahdentien reunasta ulottuen vajaan puoli kilometriä pohjoiseen lähelle Wääksyn hautausmaata. Pinta-ala on 7 hehtaaria.

Luonnonuojelualue perustettiin 1990-luvun puolivälissä. Wääksyn Kartanon silloinen isäntä **Jukka-Pekka Leskinen** kertoo, että pähkinäpensaalla oli merkittävä vaikutus, kun päätettiin alueen suojelusta. Alue on muutenkin edustavaa lehtometsää. Jalopuita on kuten haapaa, vaah-teraa sekä ryhmä metsälehmusta. Koivua on sekä kasvussa että suurinakin pötkelöinä. Mäntyä kasvaa lähinnä keskellä aluetta, joka on osin kallioiden kohoten kymmenisen metriä peltoa ylemmäksi. Valtapuuna on kuitenkin kuusi, jota kasvaa koko alueella. Kuuset ovat näyttävän kokoisia. Huomattavaa on kuitenkin, että monin paikoin pähkinäpensaita kasvaa näiden jättiläisten välissä jääden toki pienenkasvuisiksi.

Alueen perustamisvaiheessa on puustoon tehty muutama pieni-muotoinen avarrus, jolloin pähkinäpensas on kiittänyt ja kasvanut komeaksi pensaaksi. Tammeakin alueella kasvaa kulttuuritulokkaan todennäköisesti nährin levit-

tämän läheisen kartanon puisto-koista.

Pähkinäpensaalla lisäksi alueella kasvaa lehtokuusamaa, koiranheisiä ja taikanamarjaa. Ruohovartisia lehdon kasveja on mittava valikoima. Niille suotuisan kasvualustan luo vaihtelu kuivasta kankaasta aina tuoreeseen kosteaan lehtoon. Ravinteisillä paikoilla kasvaa keltavuokkoa ja lehtitähti-möä. Alueen pohjoisosassa on hylätty lähdekaivo, josta aikanaan on johdettu putkella vettä kartanoon, kertoo Jukka-Pekka Leskinen. Alueen eläimistä voidaan mainita mäyrä, jonka luolia löytyy paristakin paikasta. Liito-oravasta on pahanahavaintoja mutta pesimisestä ei ole täyttä varmuutta. Kolopuita ei ole ainakaan runsaasti eikä liiturin viihtyvyyttä ehkä lisää lehtopöllö, joka on pesinyt alueella pöntössä. Järeä puusto sekä paikoin tiheä pensaikko suo monelle lintulajille hyvän pesintäpaikan.

Vaikka Huutijärven lehto kuuluu pähkinäpensasiintymänsä ansiosta valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan, se ei ole varsinaisen retkeilykohde. Se on alaltaan pieni, polkuja ei ole ja liikenne kohisee läheisellä tiellä. Kauempaa katsoen se on kulkijalle kuitenkin maisemahelmi niiden hakkuuarpien joukossa, joita teiden varret sekä kaukomaisemat ovat täynnä. Rauhoitetulla lehdolla on suuri merkitys pähkinäpensaalla lisäksi monille lehtometsän puille, pensaille ja ruohoille, joiden kanta säilyy alueella ilman metsän- ja maankäsittelyn uhkaa. Siten se on myös niin lahoppuun ja maaperän eliöille kuin isommillekin eläimille suojaisa elinpiiri.

Markku Välimaa

Lausunto Kangasalan Saarenmaan osayleiskaavaehdotuksesta

Kangasalan kaupunki on kaavoittamassa Tampereen Ruskon rajalle Saarenmaan teollisuus- ja asuinalueita. Kahdesta kaavaehdotuksesta jatkoon valittiin huonompi ja ympäristölle haitallisempi. Kangasalan luonto ry antoi esityksestä seuraavan lausunnon.

Kaa voitettava alue on pääosin metsätalouskäytössä ja melko rakentamatonta. Poikkeuksena on nykyinen Saarenmaantie, joka kulkee alueen läpi Tampereen Annalasta Kangasalan Rantakoivistoon. Merkittäviä luontoarvoja sisältävät alueen eteläosassa Salmuksen Natura 2000 -alue, pohjoisessa Kaukajärven-Pitkäjärven rannat sekä hieman idempänä Kirkkojärven Natura 2000 -alue.

Totesimme tammikuussa 2019, että enimmäkseen teollisuusalueeksi tarkoitettua Saarenmaan rakentaminen tulee keskittää nykyisen Saarenmaantien sekä olemassa olevien sähkölinjojen läheisyyteen. Tarjolla on ollut kaksi kaava vaihtoehtoa A ja B. Molemmat ovat ylimitoitettuja, kuten lausuimme tammikuussa 2019. Pidimme vaihtoehto B:tä hiukan realistisempänä. Se olisi lähinnä teollisuusalue, jossa olisi 1900 asukasta.

Valitettavasti jatkosuunnittelun lähtökohdaksi on valittu huonompi ja epäekologisempi vaihtoehto A. Perusteluksi ilmoitetaan talous, "...jotta alueelle saadaan tehokas joukkoliikenne ja luodaan edellytykset kunnollisille lähipalveluille." Vaihtoehto A:n epäekologisuus myönnetään selosteen s. 54: "Kaavan toteutuminen tukee Tampereen kaupunkiseudun ilmastotavoitteita hiilinielujen menettämistä lukuun ottamatta." Tämä myönnetään toistamiseen s. 57.

NATURA

Natura-tarveharkinta on puutteellinen. Siinä puhutaan vain Kirkkojärven Natura 2000 -alueesta, joka Ahulia lukuun ottamatta ei ole kovinkaan lähellä kaavoitettavaa aluetta. Kaava-alueen arvokkaimmat luontokohteet sijoituvat alueen eteläisimpiin ja pohjoisimpiin osiin. Etelässä on Kangasalan ja Lempäälän rajalla Salmuksen Natura 2000 -alue.

Tampere on perustanut läheisyyteen Makkarajärven luonnonsuojelun ja on esittänyt sen laajentamista Kangasalan ja Lempäälän puolelle. Kumpikaan tarjolla ollut vaihtoehto A ja B ei ottanut tätä huomioon, joka on vaka-

va puute. Ympäristöjärjestöt esittivät, että kompensationsa Saarenmaan kaavoitukselle kolmen kunnan rajalle perustettaisiin yksi iso luonnonsuojelun alue. Tähän on vastattu: "Luonnonsuojelun alueen perustaminen on oma prosessinsa eikä sitä ole tarkoituksenmukaista liittää yleiskaavan käsittelyyn. Tampereen luonnonsuojelun alueen viereen ei ole esitetty rakentamista, alue on selvitysalueita."

Kangasalan puolella tämä tarkoittaa, että Saarenmaan alueen eteläosa pitäisi jättää rauhaan ja tielinjauksia siirtää pohjoisemmaksi mahdollisimman lähelle nykyistä Saarenmaantietä. Nyt kehä II on linjattu etelään hyvin lähelle Salmuksen Natura 2000 -aluetta. Suurena ongelmana pidimme lausunnossamme tammikuussa 2019 nimenomaan kehä II -tietä, joka lisää huomattavasti melu- ja hiukkasastetta Kangasalla raskaan liikenteen lisääntymisen takia. Suurin hyötyjä on Tampere, joka siirtää nämä ongelmat Kangasalle. Saasteongelmien siirtäminen yhden kunnan alueelta toiseen ei ole kestävä kehitys. Nyt "Saarenmaan uuden alueen rakentamista perustelee vahvasti kehätien yhteys".

Tampereen 2-kehä (mt 309) välillä Rusko-Lentola-aluevaraus suunnitelmassa käsitellään vain Kirkkojärven Natura 2000 -aluetta. Salmuksen Natura 2000 -aluetta kaavoitettavan alueen eteläosassa ei mainita lainkaan, vaikka aluevaraus suunnitelmassa kehä II on linjattu kulkemaan Salmuksen Natura 2000 -alueen kupeesta. Natura-tarveharkinta on tältäkin osin puutteellinen.

Natura-tarveharkinnassa väitetään virheellisesti "Hankkeesta syntyvien luontovaikutusten tilapäisen luonteen ja/tai vähäisen merkittävyyden vuoksi hankkeella ei katsota olevan merkittäviä yhteisvaikutuksia muiden mahdollisten hankkeiden kanssa." Kangasalan luonto ry ei hyväksy selosteen arviota s. 56, jonka mukaan "Natura-arviointia ei ole tarpeen laatia."

Tampereen raitiotielle esitetään kahta vaihtoehtoa Kangasalan Saarenmaan puolella. Näistä pohjoisempi linja nykyisen Saarenmaantien linjalla olisi järkevämpi. Sekä kehä II että raitiotielinjan tulee sijoittua pohjoisemmaksi nykyisen

Saarenmaantien tuntumaan. Kehä II eteläisen suunnan melukartta tukee näkemystämme.

VIHERYHTEYDET

Kaukajärven takainen metsäalue on eristetty muusta metsäalueesta, joskin suunnitelma B:ssä on piirretty hiukan leveämpi vihervyö. Alueen pohjoisin osa Kaukajärven rannalla tulee varata virkistysalueeksi. Koska alue on metsäinen, sinne on aivan oikein asetettu toimenpiderajoitus eikä näin näyttäisi olevan vaaraa, että toistuu sama kuin Lamminrahkassa. Siellä maanomistajat myivät kunnalle hakkuuaukeita.

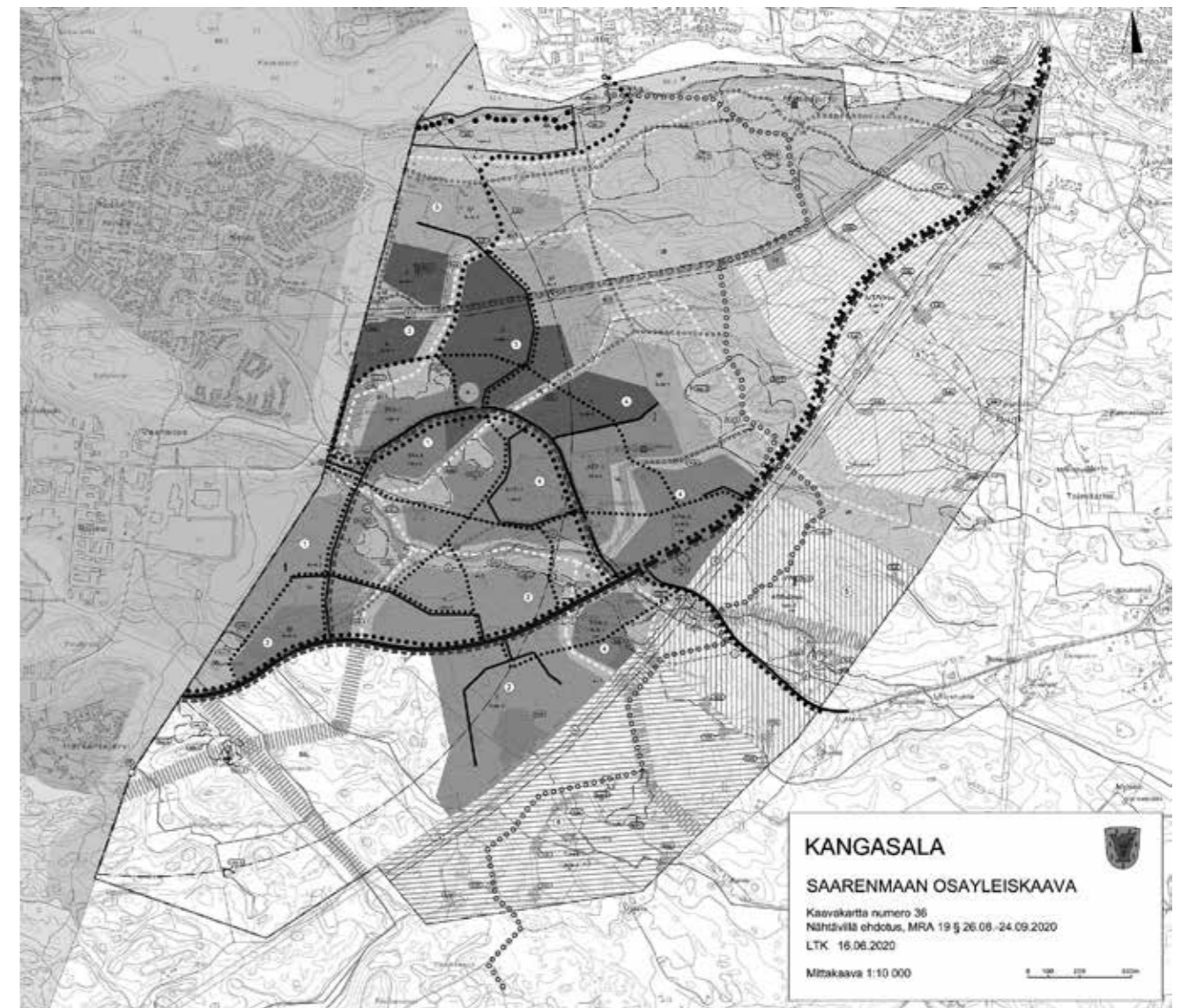
Valitettavasti jatkosuunnitteluun on valittu vaihtoehto A, jossa eri luontoalueiden väliset ekologiset yhteydet eivät ole riittävät. Selosteessa (s.53) puhutaan epämääräisesti "Viherverkoston osalta on tavoiteltu tarkoituksenmukaista kokonaisuutta." Mikä tarkoituksenmukaisuus tukee vähäisiä ekologisia käytäviä? Erityisesti liito-oravaa koskien, kulkuyhteys on niin heikko kuin sen heikoin kohta on. Viheryhteyksien on oltava riittävän leveitä ja puustoltaan yhtenäisiä, jotta vältetään hakattujen alueiden, avosoiden, sähkölinjojen sekä teiden yhdessä aiheuttama estevaikutus.

YHTEENVETO

Saarenmaan alueen kaavoituksen kahdesta vaihtoehdosta on valittu jatkoon ekologisesti huonompi A. Katsomme, että kehä II -hankkeesta tulee joko luopua, muuttaa sijaintia tai sitä tulee ainakin lykätä liikenteen ollessa suuressa murroksessa. Teollisuus ja asutus tulee keskittää alueen keskiosaan nykyisen Saarenmaantien läheisyyteen. Pohjoisosassa tulee säilyttää mahdollisimman luonnontilaisena Kaukajärven-Pitkäjärven ranta eikä sinne tule myöntää poikkeuslupia.

Tampereen, Kangasalan ja Lempäälän rajalta Valkeakoskelle sijaitsee yksi Etelä-Suomen suurimpia jäljellä olevista yhtenäisistä metsäalueista. Tämän alueen hyödyntäminen virkistysalueena ja hiilinieluna on laiminlyöty Saarenmaan kaavaehdotuksessa. Muistutamme, että metsä ja luonnonsuojelun alue kaava-alueen tuntumassa vaikuttavat virkistysalueena asuinalueen vetovoimaan. Siksi tässä kaavassa tulee huomioida Tampereen puolella oleva Makkarajärven luonnonsuojelun alue sen laajentamiseksi Kangasalan ja Lempäälän puolelle, jossa on jo Salmuksen Natura 2000 -alue.

Kangasalan luonto ry
24.9.2020

Miten käy Kangasalan puolueilta ympäristönsuojelu?

Kuntavaalit pidetään huhtikuussa 2021. Äänestäjillä on tilaisuus arvioida mitä on saatu aikaan kuluneen neljän vuoden aikana. Mitä jäi tekemättä ja mitä pitäisi tehdä? *Kangasalan Luonto* -lehti kartoittaa mitä on tehty ympäristönsuojelun alalla.

Esitimme kaikille Kangasalan valtuustossa edustettuina oleville puolueille kolme kysymystä:

1. Mitkä ovat olleet puolueenne mielestä merkittävimmät ympäristöteot Kangasalla kuluneella valtuustokaudella?

2. Kangasala on merkittävä metsänomistaja. Miten suhtaudutte jos Suomen luonnonsuojeluliiton aloite avohakkuiden lopettamisesta valtion mailla ulotettaisiin koskemaan Kangasalan kaupunkia?

3. Millaisia ympäristöaloitteita teette tai tuette tulevalla valtuustokaudella 2021–25?

Kaikki puolueet vastasivat kyselyyn. Vastaajina oli puolueosastojen puheenjohtajia tai valtuustoryhmien puheenjohtajia.

KOKOOMUS

1. Ranta-Koiviston hakevoimala, kävelyreitit parantaminen Kirkkojärven ympärillä, Kirkkoharjun harvennus ja maisemointi. Lisäksi olemme tehneet aktiivisesti työtä mm. käynnissä olevien uusien asuinalueiden rakentamisen hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Tästä olemme muun muassa tehneet valtuustoaloitteen maankaatopaikkojen tarjoamiseksi alueiden infrarakentamisen lisäksi myös talonrakentamishankkeisiin. Tällä mahdollistaisimme paitsi hiilijalanjäljen huomattavan pienenemisen, niin myös satojen tuhansien suuruisen vuotuiset maankaatomaksut.

2. Avohakkuiden aloitteen mukainen kieltäminen ampui yhteiskuntaamme jalkaan. Vallitsevassa taloustilanteessa emme voi lähteä heikentämään yhtiöpäisellä ja ajattelemattomalla tavalla vientiteollisuutemme kivijalkaa. Teknisesti kysymys on myös torso ja kuvitteellinen koska lainsäädäntöhankkeen yltäminen koskemaan kuntien omistamia maita vaatisi perustuslain muutoksen tai vähintään perustuslain säätämisjärjestyksen.

3. Teemme ja tuemme edelleen vastuullisia, tulevaisuuden tähtäviä mutta tämän päivän elämän mahdollistavia aloitteita. Emme tue yhteiskunnan häiriötöntä ja turvallista toimintaa vahingoittavia ajatuksia tai toimia, vaan edellytämme ympäristöaloitteiden kunnioittavan olemassaolevaa lainsäädäntöä. Kokoomus edellyttää Kangasalan kasvavan kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa. Lisäksi Kokoomus haluaa painottaa 1. kohdassa olleeseen vastaukseen alueellisen maa-ainesten hyödyntämiseen. Kokoomus ei voi hyväksyä, että Kangasalan laajentumisesta syntyviä maamassoja ajetaan pakoputket sauhuten Lemppälän ja Pirkkalan maksullisille maankaatopaikoille, kun samaan aikaan voisimme hyödyntää nämä massat kaupungin taloutta samalla tukien.

1. Edistämme Kangasalan ympäristön hyvinvointia kaikessa poliittisessa päätöksenteossa. Vastuu ympäristön terveyteen vaikuttavista arvoista on tärkeä osa vaikutusten arviointia. Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen on merkittävä ympäristöteko, samoin joukkoliikenteen merkittävä tehostaminen liityntäpysäköintineen. Tarasten kiertotalousalueen kehittäminen on ympäristöarvojen mukaista toimintaa, koska näin saamme ”jättemateriaalin” uusiokäyttöön. Toteutamme ympäristötekoja päivittäin Pirkanmaan Jätehuollon osakkaansa, niin kiinteän kuin lietekuljetusten osalta, sekä muovi-, kartonki-, metalli- ja biojätekeräystä kehittämällä. Olemme osakkaana Tampereen keskuspuhdistamohankkeessa, jonka toiminta tuottaa entistä puhtaampaa jätevettä.

2. Kangasalan kaupungin omistamissa talousmetsissä voitaisiin aivan hyvin siirtyä jatkuvan kasvun metsänhoitoon. Avohakkuuta voitaisiin harkiten käyttää metsänhoidollisena keinona, esimerkiksi jos metsänpohjan kulutus ja uuden puuston istutus olisi järkevää jonkun puustoa tuhoavan taudin tai tuhohyönteisten torjunnassa.

3. Osallistumme ympäristöaloitteisiin kuten muihinkin hyviin aloitteisiin, kokonaisvaikutukset ratkaisevat olemmeko mukana. Kaavoituksen ja maankäytön hyvällä suunnittelulla voidaan vaikuttaa rakentuvan ympäristön luontoarvoihin. Kangasalan kaupungin pitää tulevalle valtuustokaudella tarkastella maa-alueitaan mahdollisten uusien suojelualueiden perustamiseksi, niille tullaan seuraavina vuosikymmeninä antamaan valtavan suuri arvo. Metso-ohjelma on yksi väline metsänsuojeluun. Kaupungin asenne energian tuotantoon ja -käyttöön pitää olla jatkuvan arvioinnin alaisena, samoin ekologinen tapa kaikessa rakentamisessa. Joukkoliikenteen toimivuutta ja kattavuutta on kehitettävä. Erityisen tärkeää on kaupunkilaisten kannustaminen kulutustottumusten muuttamiseen ympäristöstävällisemmiksi.

Vihreät De Gröna

1. Vihreiden valtuustoaloitteen pohjalta Kangasala on liittynyt HINKU-verkostoon, ”Kohti hiilineutraalia kuntaa”. Asialla on suuri merkitys Kangasalan kaupungin ilmasto- ja päästöjen hillitsemistyössä. Olemme olleet myös parantamassa Kangasalan kaupungin yksiköiden jätteiden lajittelun tasoa, koska aiheesta tehtyyn valtuustoaloitteeseemme suhtauduttiin myönteisesti. Aloitevastauksessa todettiin, että kierrätyksessä on vielä parantamisen varaa ja nyt asia aiotaan laittaa kuntoon.

Valtuustoryhmämme on tehnyt aloitteen myös osallistuvasta budjetoinnista. Siinä olisi yksi työkalu, jolla voitaisiin edesauttaa ympäristön hyvinvointia kuntalaisten ideoiden perusteella. Me vihreät pyrimme kaikessa päätöksenteossa arvioimaan ympäristövaikutuksia ja toimimaan ympäristön kannalta kestävästi.

2. Avohakkuut ovat erityisesti luonnon monimuotoisuuden kannalta huono asia verrattuna jatkuvan kasvatuksen menetelmään. Monimuotoisuuden turvaaminen on yksi ihmiskunnan lähivuosien tärkeimpiä tehtäviä ja tutkitusti avohakkuut heikentävät monimuotoisuutta. Toisaalta metsän maapohja eliöstöineen useimmiten kärsii enemmän, jos hakkuita tehdään useammin. Kokonaisuus huomioiden kannattamme avohakkuiden lopettamista Kangasalan kaupungin metsissä.

3. Vihreät tukevat kaikenlaisia ympäristön ja luonnon suojelemiseen liittyviä aloitteita. Otamme mielellämme vastaan ideoita aloitteista.

1. Merkittävimmät ympäristöpäätökset kuluneella valtuustokaudella

ovat erilaiset luonnonsuojelualueet joita on perustettu, sekä erityisesti periaatepäätös siitä että Kuhmalahden uusi koulurakennus tullaan valmistamaan kokonaan kotimaisesta puusta. Elinympäristölautakunta on tehnyt erinomaisia päätöksiä, ja ottanut hienosti ympäristötekijät huomioon myös jokaisessa uuden kaavan valmistelussa.

2. Vaikka avohakkuut heikentävätkin luonnon monimuotoisuutta, on tunnistettava se tosiasia että kotimainen puu on maamme lähes ainoa kaupallinen vientituote, ja ehkä maamme merkittävin työllistäjä. Puun korjuuseen liittyvät rajoitukset tulisivat vaikuttamaan maamme työllisyyteen merkittävin negatiivisin seurauksin, joka ei tässä maailman tilanteessa ole relevanttia. Tärkeämpää olisi opetella metsien kestävä korjuuta ja hoitamista koko kasvukauden ajan,

aina taimikoista tukkipuuksi asti eri harvennusmenetelmiä käyttäen, ilman että siitä tarvitsee laissa erikseen määrätä.

Huomattava on myös että aloite on laadittu koskemaan vain valtion omistamia metsiä, jolloin eduskunta lainsäätäjänä ei voi kyseisen aloitteen perusteella ulottaa avohakkuukielloa koskemaan Kangasalan kaupunkia. Se olisi myös perustuslain vastaista.

3. Kangasalan kaupunki omistaa merkittävän määrän energiaa kuluttavia kiinteistöjä. Kannattamme aloitteita ja esityksiä joilla pyritään lisäämään uusiutuvan energian käyttöä, fossiilisten sijaan. Tämä tulisi ottaa huomioon erityisesti suunniteltaessa uusia investointeja. Emme myöskään hyväksy Tavasen tekopohjavesihankkeen rakentamista.

1. Kangasalan Keskusta kuntavaaliohjelmassa on tulevaisuudessakin tärkeässä osassa ympäristöasiat ja asukkaiden hyvinvointi. Toiminnan tulee olla ekologisesti, sosiaalisesti taloudellisesti kestävä. Kangasalan Keskusta on tehnyt kuluneella valtuustokaudella ympäristöön vaikuttavia aloitteita muun muassa lähiruuan käytön lisäämiseksi kaupungin ruokapalveluissa ja aurinkoenergian käytön lisäämiseksi kaupungin alueella. Lisäksi olemme voimakkaasti ajaneet esimerkiksi Sahalahdelle menevän pyörätien valmiiksi saattamista. Olemme myös tukeneet muiden puolueiden ympäristöasioita koskevia aloitteita.

2. Kangasalan Keskusta ei ole joko/tai puolue, vaan sekä/että puolue. Meistä on tärkeää, että toiminnolla on vaihtoehtoja, joita punnitaan aina tapauskohtaisesti. Avohakkuu ei aina ole huono vaihtoehto. Luonnon monimuotoisuuden kannalta avohakkuu jäljittelee metsäpaloa ja osaltaan myös rikastuttaa luontoa, etenkin, jos avohakkuun jäljiltä metsä voidaan kulottaa.

Metsän hakkuilla on myös taloudellinen merkitys, joka tulee ottaa huomioon metsän hyödyntämisessä. Päätehakkuuvaiheessa oleva talousmetsä on taloudellista hoitaa avohakkuulla, jonka jälkeen suoritetaan metsänistutus, joka osaltaan kasvavana metsänä sitoo hiiltä. Joskus avohakkuu on ainoa vaihtoehto pelastaa metsä esim. maanousemasien tai kirjanpajan valtaamassa metsässä.

3. Kuntavaaliohjelmamme mukaisesti tuemme aloitteita, jotka ottavat huomioon luonnon ja kaupungin asukkaiden hyvinvoinnin. Pyrimme tekemään aloitteita, jotka ovat ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäviä. Aloitteiden tulee perustua tutkittuun tietoon ja niiden tulee olla toteutuskelpoisia. Aloitteissa on otettava huomioon niiden kokonaisvaltainen vaikutus kaupunkilaisten elämään.

Kristillisdemokraatit
ARVOISTASI POLITIIKKAA.

1. Panostaminen joukkoliikenteeseen, uusien alueiden kaavoituksen yhteydessä luonnon ja luonnonläheisyyden huomiointi, kaupungin omistamien rakennusten lämmitysjärjestelmävaihtykset vähintään suunnitteluvaiheessa.

2. Emme kannata kategorisia päätöksiä metsänhoidon suhteen. Olemme sitä mieltä, että päätökset tulee tehdä kuviokohtaisesti. Joskus avohakkuu voi olla järkevin tapauksittain uudistaa jokin metsäalue.

3. Luonto on elintärkeä osa ihmisen elämää ja toimii lähteenä ihmisen hyvinvoinnille. Korostamme Luonnon luoman luonnon läheisyyden ja läsnäolon tärkeyttä jokaiselle ihmiselle. Viihtyisät ja luonnonläheiset asuinalueet sekä elävä maaseutu mahdollistavat mielekkään asumisen jokaiselle. Siksi suunnittelussa tulee varmistaa monipuoliset asuinmahdollisuudet ja riittävä määrä virikkeellisiä puistoalueita sekä virkistys- ja ulkoilualueita. Elinvoiva maaseutu ja maatalous ovat tärkeä osa omavaraisuutta ja suomalaista kansalaisidentiteettiä. Puhtaat kalastus- ja uimavedet, lintutornit sekä kukkaniityt piristävät arjessa. Luonnon läheisyyttä ja liikkumista luonnossa edistävät päätökset ovat satsaus ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Luontomatkailun kehittäminen lisää Kangasalan vetovoimaa. Läheltä ostaminen on osa paikallisen toiminnan ja ympäristön tukemista. Kaupungin omistamien kiinteistöjen lämmitysjärjestelmien uusimisen yhteydessä otettava huomioon ympäristöystävälliset lämmitysratkaisut.

1. Luonnonkauniilla kunnalla kansallismaisemineen on edellytykset nousta cleantech-keskittymäksi sekä puhtaiden elintarvikkeiden tuottajaksi. Pitkään jatkunut maa-aineksen otto ja piittaamattomuus luonnosta on vahingoittanut kunnan julkisuuskuvaa. Olemme kannattaneet asumistehokkuuden nostamista ja asumisen keskittämistä hyvien liikenneyhteyksien ääreen. Olemme vaatineet lähijunaliikenteen palauttamista Tampere-Orivesi -radalle. Tampereen kaupunkiraitiotien on jatkuttava Lamminrahkan alueelle.

Kunnassa on 40 vuotta suosittu markkinaehtoista matalan asumistehokkuuden rakentamista, joka on maapohjaa tuhlaavaa, epäekologista sekä kunnan sosiaalista rakennetta vinouttavaa. Kunnan tulee kaavoittaa omistuksessaan olevaa maata. Tällä ja edellisillä valtuustokausilla olemme voimakkaasti tehneet työtä Kangasalan irtautumiseksi Tavasehankkeesta. Teimme aloitteet Kaarinanpolun retkireitin kunnostamisesta sekä ateriapalvelujen lihan ja maitotuotteiden käytön puolittamista ja korvaamista kasvipohjaisilla vaihtoehdoilla vuoteen 2025 mennessä.

2. Kannatettava esitys. Se olisi kunnan eettistä sitoutumista metsän jatkuvaan kasvatukseen. Vaikka se koskisi vain kunnan maita, se toimisi esimerkkinä myös yksityisille metsänomistajille.

3. Kaavoituksessa tulee kuulla asianosaisia ja kansalaisjärjestöjä sekä ottaa huomioon ekologiset ja sosiaaliset vaikutukset. Rakentamisessa tulee suosia energiaa ja ympäristöä säästävää teknologiaa. Jatkamme työtä Kangasalan irtautumiseksi Tavasehankkeesta. ■

Kangasalan luonto ry.

VUOSIKOKOUS

pidetään sunnuntaina 28.2.2021

klo 13

Raikun kylätalolla

(Raikuntie 97,

36520 Raikku).

Esillä vuosikokousasiat.
Kahvitarjoilu – tervetuloa!

Hallitus

TAVASE OY:N HANKKEEN TARPEETTOMUUS

Nykyiset pinta- ja pohjavesilaitokset riittävät kattamaan Tampereen seudun talousveden määrällisen ja laadullisen tarpeen ainakin vuoteen 2050 asti. Ne ovat riskitön vaihtoehto, minkä toimivuus tunnetaan. Uusia investointeja tarvittaisiin vain 15–20 miljoonaa euroa.

Tavase Oy:n tekopohjavesivaihtoehto vaatisi 107–122 miljoonaa euroa uusia investointeja. Se sisältää merkittäviä ja todennäköisesti toteutuvia riskejä muun muassa riskin kustannusten jopa kolminkertaistumisesta. Miksi ottaa suuria riskejä, kun parhaassa tapauksessakaan ei saavuteta olennaista hyötyä? Tampereella, sen kehyskunnilla ja Etelä-Pirkanmaalla ei ole tarvetta Tavase Oy:n hankkeelle.

Seuraavassa esitetään tietoja talousveden tarpeesta, vaihtoehtojen kustannuksista ja tekopohjavesihankkeen riskeistä erityisesti Tampereen kehyskuntien (Tampere, Nokia, Ylöjärvi, Kangasala, Lempäälä ja Pirkkala) näkökulmasta. Viimeksi tietoa tarpeesta ja kustannuksista on esitetty PIRELY:n laatimassa Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivityksessä vuodelta 2015, mikä on yksi tämän tarkastelun perusteista.

TALOUSVEDEN TARVE

Pirkanmaan liiton uusimman (2019) väestöennusteen mukaan Tampereen kehyskuntien asukasluku vuonna 2040 on 421 000 henkilöä. Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivityksessä (PIRELY 2015) käytetty väestöennuste on ollut 466 400 henkilöä. Uusimman väestöennusteen mukaan Tampereen kehyskuntien väkiluku kasvaa vuonna 2040 vain 496 henkilöä/vuosi, kun vuonna 2019 kasvua on ollut 3675 henkilöä/vuosi. Johtopäätös: PIRELY:n vedenkulutusennusteissa

vuodelle 2040 väkiluku Tampereen seudulla on ollut nykyisen tiedon mukaan 11 % liian suuri. Vuosien 2040 jälkeen väestönlisäys on vähäistä.

PIRELY:n vedenkulutusennusteissa väestönkasvun yliarviointi on kohdistunut muihin kuin Tampereeseen. Etelä-Pirkanmaan kuntien osalta vuoden 2040 väkiluku oli arvioitu 32% liian suureksi. Siksi myös kuntien välisen verkostoyhteyksien tarvetta (varavesi) on yliarvioitu.

VEDENKÄYTTÖ VÄHENEE

Ominaisvedenkäyttö tarkoitetaan yhden vedenkäyttäjän vuorokauden aikana keskimäärin kuluttamaa vesimäärää. Se on Tampereen Veden asiakkaiden osalta pienentynyt noin 2 % vuodessa säästeliäämmän vedenkäytön ja nykyaikaisten vesikalusteiden myötä. Siksi Tampereen Veden toimittaman talousveden määrä on vuodesta 2006 vähentynyt noin 10 %:lla, vaikka väkiluku on kasvanut 15 %:a.

Uuden keskusjätevedenpuhdistamon myötä vesilasku tulee nousemaan yhdellä eurolla per kuutio, mikä entistään kannustaa asiakkaita vähentämään vedenkäyttöä.

Johtopäätös: PIRELY:n (v. 2015) esittämä talousvedentarve vuonna 2040 on uusimman väestöennusteen ja ominaisvedenkäytön vähenemisen perusteella noin 20 % liian suuri. Talousveden määrällisen tarpeen merkittävää kasvua ei ole nähtävissä tulevaisuudessa.

TUOTANNON VAIHTOEHDOT

Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa (PIRELY 2015) esiteltiin eri vaihtoehtoja talousveden turvaamiseksi tulevaisuudessa. Tässä tarkastellaan vaihtoehtoja VVE 0+ ”pintavesi” ja VVE 1 ”tekopohjavesi”.

PIRELY:n mukaan sekä vaihtoehtojen VVE 0+ että VVE 1 avulla voidaan taata veden riittävyys ja toimintavarmuus vuoden 2040 tilanteessa. Vedentuotanto voidaan turvata, vaikka suurin laitos jouduttaisiin sulkemaan jostain syystä.

TALOUSVEDEN NYKYINEN LAATU

Yksi Tampereen Vedelle asetetuista tulostavoitteista vuonna 2018 oli ”Vesijohtoveden laatu ja toimitusvarmuus säilyvät korkealla tasolla.” Asiakastytyväiskyselyn mukaan vesijohtoveden laatu ja toimintavarmuus on parantunut edellisestä kyselystä ja veden laadun arvosana oli 8,98. Asetettu tavoite toteutui.

Ruskon pintavesilaitos on tuottanut 70 % Tampereen talousvedestä ja sen laatu on tutkitusti todettu korkea tasoiseksi. Siitä huolimatta Tavase Oy haluaisi, että Ruskon tuottama vesi korvattaisiin tekopohjavedellä, minkä laatu on kyseenalainen.

Johtopäätös: Nykyisten tuotantolaitosten (VVE 0+) tuottama korkea tasoinen talousvesi täyttää kaikki määrälliset ja laadulliset vaatimukset.

KUSTANNUKSET

Taulukoissa esitetyt investointikustannukset perustuvat Pirkanmaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivityksessä esitettyihin tietoihin (PIRELY 2015).

VVE 0+ -vaihtoehdossa uusien investointeja tarvitaan vain Ruskon laitoksen saneeraukseen, 15–20 miljoonaa euroa. Siivikkalan pienelle pintavesilaitokselle (8,5 m€) ei ole todellista tarvetta.

VVE 1 -vaihtoehdossa uusien investointien tarve on kaikkiaan 107–122 miljoonaa euroa. On suuri riski, että investointitarve kasvaa tästä huomattavasti.

Taulukko 1. Pintavesivaihtoehtojen VVE 0+ investointikustannukset

Laitos (kapasiteetti)	Investointikustannus	Tila	Huom.
Kaupinojan pintavesilaitos (66 000 m ³ /vrk)	26 milj.€	toteutettu	Käyttöönotto viivästynyt.
Ruskon pintavesilaitos (55 000 m ³ /vrk)	15-20 milj.€	saneeraamatta	Tarvitaan.
Siivikkalan pintavesilaitos (9 000 m ³ /vrk)	8,5 milj.€	Uusi laitos ”v.2040 mennessä”	Ei todellista tarvetta toteutukselle.
Pohjavedenottamot (30 000 m ³ /vrk)	0 milj.€		Ei investointitarvetta.

Investointikustannusten lisäksi syntyy käyttö- ja kunnossapitokustannuksia. Uusien investointien tarve vain Ruskon laitoksen saneeraus, 15-20 milj.€.

Laitos (kapasiteetti)	Inv.kust	Tila	Huom.
Vehoniemen-Isokankaan tekopohjavesilaitos	57 milj.€	toteuttamatta	Tavasen v.2011 laskelma.
Kaupinojan laitos, varavesikäyttöön (66 000 m ³ /vrk)	26 milj.€	toteutettu	Käyttöönotto viivästynyt.
Ruskon laitos, tekopohjaveden jälkikäsitteily (70 000 m ³ /vrk) ja pintavedenkäsittelyn varalaitos (?m ³ /vrk)	10-15 milj.€	Toteuttamatta	5 milj.€ halvempi kuin pelkkä pintavesilaitos-saneeraus??
Julkujärven-Pinsiönkankaan tekopohjavesilaitos + putkilinjat Tre ja Nokia (40 000 – 50 000 m ³ /vrk)	30-40 milj.€ +9,6 milj.€	Uusi laitos ”v.2040 mennessä”	
Pohjavedenottamot (30 000 m ³ /vrk)	0 milj.€		Ei investointitarvetta.

Uusien investointien tarve kaikkiaan 107-122 milj.€ (jos hankkeiden riskit eivät konkretisoidu). Lisäksi tekopohjavesihankkeissa kuluja aiheutuu tutkimustöistä, maa-alueiden hankinnasta ja projektille osoitetuista toimintakustannuksista (TSV Oy 29 milj.€). Käyttö- ja kunnossapitokustannuksia syntyy KAIKISTA laitoksista. Varavesilaitoksina toimivat pintavesilaitokset vaativat jatkuvaa käyttöä ja osaavan henkilökunnan.

THL* on määrittänyt ”vakiokapasiteetin 10 000 m³/vrk tekopohjavesilaitokselle” investointikustannusarvioksi 48,9 miljoonaa euroa. Sen perusteella VVE 1:n tekopohjavesilaitokset maksaisivat 173 miljoonaa + 139 miljoonaa euroa (* Työpöytä 43/2018, Juomavesien epäpuhtauksien poistotekniikat talous- ja jätevesilaitoksilla, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-260-4>).

Investointikustannusten lisäksi tekopohjavesihankkeissa merkittäviä kuluja aiheutuu tutkimustöistä, maa-alueiden hankinnasta ja projektille osoitetuista toimintakustannuksista (TSV Oy 29 m€).

Ilmeisesti VVE 1:n investointitarpeita ei ole arvioitu asianmukaisesti. Investointikustannusten lisäksi syntyy käyttö- ja kunnossapitokustannuksia kaikista laitoksista, myös varalaitoksista. THL:n mukaan tekopohjaveden kokonaiskäyttökustannus on 0,25 €/m³ ja pintavesilaitoksen 0,2–0,35 €/m³.

VVE 1 -vaihtoehdossa myös varavesilaitoksina toimivat pintavesilaitokset vaativat osaavan henkilökunnan ja jatkuvaa käynnissäpitoa, jotta prosessit pysyvät toimivina. Tästä syntyy kustannuksia.

VVE 0+ -vaihtoehdossa Kaupinojan ja Ruskon pintavesilaitokset toimivat vajaalla puolella teholla, jolloin laatu on erinomainen ja valmius täyden tehon tuotantoon on korkea. Varalaitoksia ei tarvita. Myös Helsingin talousvesi perustuu kahteen pintavesilaitokseen. Molemmassa vaihtoehdoissa Tampereen Vesi saa 30 % talousvedestään pohjavedenottoilta.

Turussa Turun Seudun Veden tekopohjavesilaitoksen käyttöönnotto vuonna 2012 aiheutti 0,75 euron bruttokustannusten nousun vesikuutiolta, mikä tarkoitti 9 miljoonan euron lisäkustannuksia vuodessa. Laitoksen rakentamisen toteutuneet kulut olivat 189 miljoonaa euroa, mistä investointikulua oli 160 miljoonaa ja muita kuluja 29 miljoonaa euroa.

TAVASE OY:N HANKKEEN RISKIT

Raakaveden laatu ja imeytetyn veden puhdistuminen: hankkeen raakaveden ongelma on suuri kiintoainepitoisuus ja piileväesiintymät. Asianmukainen raakaveden esikäsitteilylaitos ei sisälly suunnitelmiin.

Raakaveden puhdistuminen tekopohjavesilaitoksessa riippuu erityisesti raakaveden laadusta, tekopohjaveden viipymäajasta sekä maaperän veden-

johtavuudesta. Hankealueen karkealajisessa maaperässä, missä on poikkeuksellisen suuri vedenjohtavuus, imeytetyn veden viipymäaika on huomattavasti pidempi kuin muissa Suomen laitoksissa. Tätä ei ole huomioitu laitoksen suunnitelmissa. Hankkeen suunnitelmissa on yliarvioitu imeytetyn veden viipymäaikoja.

Riski: Heikkolaatuinen imetysoiva tukkii ja pilaa imeytysalueet. Vesi ei puhdistu halutusti ja laitoksen kapasiteetti jää suunniteltua pienemmäksi.

JÄRJESTELMÄN TOIMIVUUS

Imeytys- ja ottokaivoalueiden toimivuudesta ja veden kulutumisesta niiden välillä ei ole luotettavaa tietoa. Pohjavedenkierrätystutkimukset ja kaivonpaikatutkimukset on tekevä ja suunniteltu tehtäväksi vasta lupapäätöksen jälkeen. Vaihtoehtoisia alueita suunnitelluille tuotantoalueille ei ole olemassa. Harjun rakenne ei sovellu suunniteltuun toimintaan.

Riski: Vettä ei saada imeytettyä suunnitellusti harjuun ja sieltä pois. Vesi voi karata ei-toivottuun suuntaan ja aiheuttaa mittavia ympäristövahinkoja.

Emäksinen orgaanista ainesta sisältävä järvesi muuttaa luontaisesti

happaman maaperän ja pohjaveden pH-arvoa merkittävästi, mikä muuttaa maaperän kemiallista tasapainotilaa. Arseenin luonnollinen taustapitoisuus Pirkanmaalla on enimmäkseen suurempi kuin Valtioneuvoston asetuksen (214/2007) kynnsarvo kaikissa tutkituissa maalajeissa. Hankealueella tehdyissä pohjavesitutkimuksissa on saatu havaintoja talousvedelle asetettujen vaatimukset ylittävistä tai kohonneista raskasmetallien arvoista.

Riski: Maaperästä liukenee teko-pohjaveteen raskasmetalleja tai muita haitta-aineita.

TALOUSVEDEN LAATU

Tuotetulle tekopohjavedelle ei ole asetettu vaatimuksia nykyistä paremmasta laadusta. ”Varmaa tietoa tekopohjaveden laadusta saadaan vasta käyttämällä järvivettä tekopohjaveden muodostamiseen noin vuoden ajan” (Tavase loppuraportti, 20.4.2001.)

Riski: Osakassopimus velvoittaa osakkaat ostamaan heikkolaatuista tekopohjavettä ja maksamaan siitä yhtiön vaatiman hinnan.

KUSTANNUKSET

Tekninen toimimattomuus merkitsee tuotantomäärissä vajuusta ja kustannusten nousua sekä tarvetta toisen laitoksen rakentamiselle. Tähän on varauduttu jo osakassopimuksessa sekä maakuntakaavassa. Uusien tehokkaampien puhdistusteknologioiden (esim. kalvopuhdistuksen kehitys) hyödyntäminen estyy.

Osakassopimuksen mukaan osakkaat maksavat kaikki yhtiön kustannukset mukaan luettuna sen yhtiön kehittämiseensä käyttämät varat. Tavase Oy:n pitkittynyt ja kalliiksi tullut lupaprosessi (9 m€ jo käytetty) usei-

ne eri suunnitelman muutoksineen osoittaa hankkeen riskialttiiksi.

Riski: Tekninen toimimattomuus merkitsee hukkaan heitettyjä investointeja, tarvetta uusille investoinneille, tuotantokustannusten nousua ja tutkimuskustannuksia.

LUPAPROSESSI

Natura-alueet asettavat rajoituksia tai estävät laitoksen toiminnan. Tämä koskee sekä Pälkäneen, Kangasalan että Ylöjärven laitoksia. Myös luonnonsuojelualueet ja luonnonsuojelulain vaatimukset rajoittavat laitoksen toimintamahdollisuuksia.

Hanke, jolle ei ole välttämätöntä tarvetta, ei ole yleisen edun mukainen. Silloin ei ole edellytyksiä alueiden pakkolunastamiselle. Lupapäätöksen palauttaminen aluehallintovirastolle uudelleen valmisteltavaksi ei olisi suuri yllätys, koska lupaprosessissa on ollut merkittäviä puutteita.

LASKELMAT KYSEENALAISIA

Tampereen Vesi -liikelaitos teetti pitkään aikavälin suunnitelman vesiliiketoiminnan järjestämisestä ja investoinneista. Sen laati Afry Finland Oy eli entinen Pöyry Management Consulting Oy, joka on pitkään ollut suunnitelman kirjoittaja on entinen Tampereen Veden toimitusjohtaja **Reijo Kuivamäki** (2003–2007) ja tilaaja Tavaseen nykyinen toimitusjohtaja **Petri Jokela** (2005 alkaen).

Suunnitelmassa aliarvioidaan Tavaseen kustannuksia ja ympäristöhaittoja sekä yliarvioidaan nykyisten pinta- ja pohjavesilaitosten kustannuksia sekä ympäristökuormitusta.

Tästä huolimatta suunnitelmassa todetaan, että Tavaseen toteutuessa

energian kulutus kasvaa nykyiseen vedentuotantoon verrattuna noin 18 000 MWh:iin vuodessa. Investointikustannus olisi 81,8 miljoonaa euroa. Afryn suunnitelma ei ota huomioon, että Kangasalan ja Pälkäneen alueelta ei saada riittävää vesimäärää Tampereen tarpeisiin. Siksi joudutaan rakentamaan toinen laitos Ylöjärven Pinsiönkankaalle, mikä on sisällytetty Tavaseen pitkän tähtäimen suunnitelmaan. Se nostaa väistämättä Tavaseen kustannukset vähintään 107–122 miljoonaan. Lisäksi tulisi huomioida Ruskon pintavesilaitoksen jääminen varalaitokseksi.

Suunnitelman mukaan nykyisen Ruskon pintavesilaitoksen investointitarve olisi 59,4 miljoonaa euroa, mikä on kaksinkertainen samankokoisen Kaupinojan pintavesilaitoksen saneerauksen toteuttamiseen verrattuna ja kolmin- tai nelinkertainen PIRELY:n suunnitelmassa esitettyyn. Afryn laskelma perustuu väestön kasvuun, mutta ei ota huomioon pitkään jatkunutta vedenkulutuksen laskua. Uusi vedenmittausta sääntelevä laki lisää arvioiden mukaan vedenkulutuksen laskua (*Kauppalehti* 10.11.20). Afryn mukaan Tavaseen laitoksen raakavetenä käytettäisiin esikäsittelemätöntä Roineen vettä. Näin ei tehdä toimivilla tekopohjavesilaitoksilla. Siksi myös Tavaseen laitoksella joudutaan ottamaan käyttöön esikäsittely, mikä lisää kustannuksia ja ympäristökuormitusta.

DI Ari Nieminen, Valkeakoski

Kirjoittaja toimii asiamiehenä

Kangasalan ja Pälkäneen maanomistajien antamien 190 valtakirjan valtuuttamana.

YTT Jorma Mäntylä, Kangasala

Kaupunginvaltuutettu

Mikä on kivointa luontoleirillä? – Kaikki!

Miten kertoa ympäristönsuojelun tärkeydestä mukavalla tavalla? Miten auttaa ymmärtämään luonnon ainutkertainen arvo? Luonto-Liiton vastaus on jo pitkään ollut: viemällä heidät luontoseikkailuun! Niille seikkailuille pääsee järjestön eri leireillä pitkin vuotta. Helmikuussa 2020 Kangasalan luonto ja Luonto-Liiton Hämeen piiri järjestivät yhteistyössä leiriohjaajakurssin ja lasten talvileirin Vahderpään tunnelmallisessa leirikeskuksesta Kangasalla.

– Tämä oli opettavainen kurssi. Olen miettinyt, että jos aloittaisin vaikka kalastuskerhon lapsille. Olen kannattanut ”suoraa toimintaa”, enkä ole tiennyt miten lasten kanssa toimitaan, varsinkin, jos niitä on läjä, kommentoi kurssilainen ja levittelee käsiään kuvaamaan suurta, kaotista lapsilau-maa edessään. Muut kurssilaiset nyökkäilevät hymynkare suupielissään. Kukin pääsee loppupäivässä kertomaan, millaisin tuntemuksin ja eväin he lähtevät viikonlopun leiriohjaajakurssilta. Ei ole ensimmäinen kerta, kun kurssilaiset koulutuksen lopuksi käyttävät koulutuksesta sanaa ”leiri”. He tulivat koulutukseen oppimaan leiriohjaajan konsteja ja lähtevät hämmästyneinä siitä, että pääsivät itsekin pienelle luontoleirille.

LUONTO-OSAAMISTA KÄYTÄNNÖSSÄ

Sinä helmikuuna lunta oli vain nimeksi. Etelä-Suomesta Kangasalle saapuneille sekin oli talvi. Koulutukseen saapuneille ei tarvitse selittää, miksi meneminen luontoon on tärkeää, tai miksi luonnon arvostamisen kasvattaminen on tärkeää. Sen sijaan heille tarjotaan eväitä siitä, miten se tehdään.

Yksi kurssilainen heittää ukemeja hangessa ja toinen rakentaa käden käänteessä risuista metsän otuksia piilottelemaan puunkoloihin. Kaikilta sujuu trangian ja risukeittimen käyttö kuin tanssi, kunhan on ensin vähän harjoiteltu. Kurssilla tehtävä retki on yksi monista käytännön harjoituksista, joilla opetellaan luonto-ohjaamista käytännössä itse tehden. Vuodenajat tuovat oman mausteensa: lumeen voi tehdä jälkientunnistustehtäviä tai labyrintin hippaa varten. Luonto-Liiton leirien tarkoitus on juuri tämä: luoda hetkeksi leikkisä ja hauska maailma, jossa kaikki, niin ohjaajat kuin leiriläisetkin, pääsevät testaamaan taitojaan ja oivaltamaan uusia asioita. Monelle luontoalan opiskelijalle kurssi ja leirit ovat hyvää täydennystä opintoihin.

Luonto-Liiton Hämeen piiri auttaa ihmisiä ymmärtämään luonnon arvon ja sen suojelun tärkeyden. Kenellä ei ympäristönsuojelun kannattamisen taustalla olisi luonnossa koettuja, tärkeitä elämäkokemuksia. Olivatpa ne sitten kalastusretkiä lapsuudessa, majaleikkejä alakoululaisena tai

Emma Poijia

Leirikaste on Luonto-Liiton talvileirin kohokohta.

omien rajojen kokeilua telttailureissulla nuorena, sellaiset kokemukset kasvattavat ihmistä ymmärtämään luonnon ihmeellisyyden. Leiriohjaajakurssilta monet lähtevät mukaan järjestämään leirejä, joista vuoden ensimmäinen oli alakoululaisten talvilomaleiri.

PULKKAMÄKI VAIHDETTIIN PIHALEIKKEIHIN

Ammoisina aikoina tämän loman nimi oli hiihtoloma, vaan tuona talvena olivat hiihtomahdollisuudet vähissä. Lumen mukana ei kuitenkaan katoa lasten into ulkoleikkeihin. Vaikka helmikuussa 2020 ei leirillä rakennettu lumikammia tai -ukkoja, keksittiin leiriläisille muuta tekemistä.

Muistatko, millaista on hiippailla pimeässä illassa taskulampun valoa väistellen? Yrittää ehtiä puun takaa seuraavan pensaan juurelle, ennen kuin etsijän valokeila nappaa puntista kiinni ja vie vankilaan. Möyriä hämärässä kuusten alla, sopivaa reittiä pimeässä miettien. Ja reitin on oltava paras, mihin pystyy, sillä keksimällä sen oikein saattaa ehtiä vapauttamaan kaverit vankilasta.

Muistatko, millaista on oppia sytyttämään nuotio ja paahtamaan leipiä tulella? Kanta painavia polttopuita kaverien kanssa enemmän kuin tiesi jaksavansa. Oivaltaa, miten klapit ja tuohet pitää asetella, jotta tulen saa elämään. Istuskella rauhassa nuotiolla ja keskustella intohimoisesti siitä, olisiko Frozen 2 pitänyt jättää tekemättä vai oliko se loistava jatko-osa.

PITKÄ KOKEMUS

Ympäristökasvatuksen peruseriaatteisiin kuuluu opettavien, tärkeiden elämäkokemusten luominen luonnossa ollen. Luonto-Liiton Hämeen piirillä on pitkä kokemus leirien järjestämisestä. Niillä tehdään todeksi sitä, mitä ilmasto- ja ympäristökrisi edellyttäisi koko yhteiskunnalta: eletään luontoa säästämällä ja löydetään tapoja lomilla ja pitää hauskaa ilman valtavaa hiilipäästökuormaa. Sillä mikä lopulta on onnistuneen loman kannalta tärkeintä? Ehkäpä juuri luonnon rauha, hyvä seura ja sopiva määrä seikkailua.

Kun leiriläisiltä leirin lopuksi kysyttiin, mikä oli leirillä kivaa, yleisin vastaus oli ”KAIKKI”. Ohjelmassa oli ollut tavalliseen tapaan leppoisa tekemistä kaikille. Lastenleirille lähtee aina eri-ikäisiä alakoululaisia, ja ekaluokkalaisten maku hyvästä ohjelmasta on joskus vähän erilainen kuin kuudesluokkalaisten. Isommat lapset pääsevät aina kokeilemaan taitojaan esimerkiksi soutelemalla tai karsimalla kaatamistaan rangoista majo-aineita. Pienemmille on pihaleikkejä ja omaan taitotasoon sopivia ohjelma-numeroita. Tärkeintä on, että lapset pääsevät turvalliselle reissulle, jolla jokainen saa olla oma itsensä.

Tärkeintä on luonnon rauha, hyvä seura ja sopiva määrä seikkailua.

LEIRILTÄ EVÄITÄ ELÄMÄÄN

Monelle ohjaajalle leirin suunnittelu ja ohjaaminen on hieno, avartava kokemus. Silloin pääsee harjoittelemaan ohjaamista, tiimityötä ja omien vahvuuksien käyttämistä. Helmikuun talvileirillä yksi leiriohjaaja harrasti puutöitä, ja hänen ohjaamansa veistelyhetket olivat monen leiriläisen suosikkeja. Toinen taas oli käsityöekspertti, ja hän auttoi leiriläisiä ompelemaan omia heijastimia. Leiriohjaajan ei tarvitse kuitenkaan olla mikään taitajakisän voittaja, vaan yleinen kiinnostus luonto-ohjaamiseen auttaa alkuun. Monenlaista harrastusta voi soveltaa ohjelmaan. Näin nuortenkin on mahdollista päästä kartuttamaan arvokasta kokemusta ilman pitkää työkokemusta tai ammattitutkintoa.

Luonto-Liiton Hämeen piiri järjestää luontoleirejä talvi- ja kesälomalla. Leirejä riittää niin lapsille, nuorille, perheille kuin aikuisillekin. Ajankohtaiset tiedot tulevista leireistä kannattaa tarkistaa nettisivuilta: luontoliitto.fi/lhp.

Emma Pohja

Luonto-Liitto järjestää talvilomaleirin Kangasalla maaliskuussa.

Kangasalan luonnon toimintaa 2020

Kangasalan luonto ry:n toimintaa leimasi vuonna 2020 yleisötapahtumien puute. Koronapandemian takia järjestettiin vain yksi yleisötapahtuma sunnuntaina 28.6.2020.

Vuosikokous pidettiin helmikuussa Vehoniemenkylässä. Hallituksen kokouksia on pidetty viidesti vuonna 2020. Kokoukset ja yhteydenpito toteutettiin osittain sähköpostitse.

Yhdistyksen jäsenmäärä on pysynyt ennallaan.

Kangasalan Roineen Helmessä pidetyssä vuosikokouksessa 8.2.2020 puheenjohtajaksi valittiin **Markku**

Välimaa. Hallituksen jäseniksi valittiin **Jorma Mäntylä** (varapi), **Tuija Lahti** (siht), **Hannu Majava**, **Tony Lähde**, **Kari Sipilä**, **Tuula Komi**, **Sina Iso-kallio** ja **Heikki Toivonen** sekä varajäseneksi **Reetta Vuorio**. Toiminnan-tarkastajiksi valittiin **Esko Virtanen** ja **Irma Koho** sekä heille varahenkilöiksi **Petri Saario** ja **Kalevi Lepo**. Taloudenhoitajana jatkoi **Tuula Säpyskä**.

VÄLIVUOSI SUOJELUN KÄRJESSÄ Vuotuista Suojelun kärki-kiertopalkintoa ei jaettu vuonna 2020, joten palkinto jäi viimevuotisen saajan Heikki Toivosen haltuun. Hannu Ma-

java esitteli vuosikokouksessa luontovalokuviaan.

Hallituksen jäsenet ovat tehneet työtään vapaaehtoisesti palkatta oman toimen ohella. Tapahtumat sekä erilaiset lausunnot, muistutukset ja valitukset on tehty priorisoiden. Vuonna 2020 annettiin lausunto Saarenmaan kaavoituksesta sekä valitus ja vastaselitys Vaasan hallinto-oikeudelle koskien Tavase Oy:n hakemuksia tekopohjavesilaitoksen rakentamisesta sekä Kangasalle että Pälkäneelle.

Hannu Majavan luontokuvat olivat esillä vuosikokouksessa.

Pertti Alasuutari mieltii maalla asumista

HAASTATTELU JA KUVA:
JORMA MÄNTYLÄ

Kangasala sai uusia kesäasukkaita, kun **Pertti ja Maarit Alasuutari** asettuivat pari vuotta sitten mökilleen Roineen rantamille. Akateemiaprofessori Pertti Alasuutari katsoo, että koronan jälkeen lisääntyvästä etätyöstä voi tulla taantuvilla maaseutualueille helpotusta väkiluvun laskuun ja talousahdinkoon.

Kohuttu uusi muuttovirta on tois- taiseksi puro. Kuntien kannattaa hyödyntää se ekologisista vaikutuksista tark- kaillen. Kaavoitus ja maankäyttö sekä ympäristönsuojelumääräykset ovat kuntien hallussa, tapahtuu sotessa mitä tahansa.

Tampereen yliopiston sosiologian professori Pertti Alasuutari, 64, on Suomen tunnetuimpia yhteiskunta- tieteilijöitä. Hän on toiminut *Sosiologia* -lehden päätoimittajana ja hänet palkittiin 2014 vuoden professorina. Maarit Alasuutarin kanssa julkaistu kirja *Mökkihulluus* (Adlibris 2010) on klassikko. Siinä tarkastellaan haastat- telututkimuksin suomalaisten kesä- mökkeilyä ja paluuta maalle, motiiveja, iloja, pettymyksiä, mökin työleirejä ja saunomista.

Kuka voisi olla parempi kerto- maan miten Kangasala voi hyödyntää 4 592 loma-asuntoaan? Luku on Suo- men suurimpia. Onko se ekologisesti mielekästä?

VETO MAALLE

Kun tulen Alasuutarien Roineen kesä- asunnolle, huomaan mökin katolla aurinkopaneelit ja autokatoksessa latau- tuvan hybridi-auton. Kangasala näyttää saaneen ympäristötietoisia kesäasuk- kaita. Laajakaista toimii ja isotkin tie- dostot liikkuvat jouhevasti Alasuutari- en mökille.

Mikä vetää ihmisiä maalle ja mök- keilemään?

– Oma rauha, riittävästi tekemistä, luonto on lähellä. Toisaalta kaikki eivät halua maalle, Pertti Alasuutari sanoo.

Onko tässä sukupolvia? Suuret ikäluokat ja 1950-luvulla syntyneet ovat eläneet lapsuuden maalla, mutta 1960-luvun ensimmäisen suuren raken- nemuutoksen jälkeen heidän mää- ränsä on laskenut?

– Ei välttämättä, tätä on tutkittu. Mökin omistamisessa korostuu kyp- sempi ikä. Tärkeämpi on elämänvaihe, jossa pikkulapsiarki on ohi. On mah- dollista olla kauempana päiväkotipal- veluista ja vastaavasta. Varallisuus on tähän ikään myös kasvanut. Se tekee maallemuuton mahdolliseksi, ja näin käy myös tuleville sukupolville.

– Väljempi asuminen lähellä luon- toa ei liene kovin suomalainen piirre. Jos ihmisillä on siihen mahdollisuus, se on aika tavallista. Erityisesti varakkail- la ihmisillä, kuten miljardööreillä, on useita asuinpaikkoja. Asutaan useassa paikassa, ja maalla on yksi paikka.

Liittyykö maaseutukaipuu eläkkeel- le siirtymiseen ja henkilökohtaisen va- pauden lisääntymiseen? Eli kun lapset ovat maailmalla, siirrytään maaseutu- maiseen asumiseen?

– Eläkkeellä se mahdollistuu. On töitä, joita ei voi tehdä etätyönä. Sil- loin työvuosina maalla asuminen on mahdotonta, jos on vielä lapsia, tai ainakin vaikeaa. Mutuna sanoisi, että eläkeiän lähestyessä liikuntaa on eri suuntiin. Tällöin voidaan hankkiutua eroon omakotitalosta ja muutetaan keskustaan, mutta hankitaan samaan aikaan mökki maalta, Pertti Alasuutari sanoo.

Ikään kuin korvaamaan ok-asumista? – Tätä jopa kokeillaan. Luovutaan omakotitalosta, muutetaan keskus- taan, ja todetaan pian, ettei viihdytä- kään. Sitten muutetaan takaisin vaik- kapa rivitaloon.

ETÄTYÖN IHMEET

Etätyö mahdollistaa maalla asumisen, mutta se suosii vain tiettyjä ammatte- ja. Suorittavaa työtä on vaikea tehdä etänä?

– Sähkömiestuttavani sanoi, että hänen töitään on vaikea tehdä etänä. Paitsi jos on suunnittelu- tai markki- nointipuolella, Alasuutari tämentää.

– Mökki on myös taloudellinen ky- symys, se suosii varakkaampia tai van- hempia perheitä, jolloin varallisuutta on kertynyt.

Korona-aikana muutama tontti ja kiinteistö on myyty Kangasalta, kun ihmisiä haluaa muuttaa maalle haja- asutusalueille. Lisääkö korona maalle- muuttoa?

– Varmaan vähän lisää kiinnostusta syrjempää seutu- ja kohtaan, mutta sii- hen liittyy kohtuullinen säde. Paljonko menee autolla ajaa isomman kaupun- gin keskustaan? Työn on oltava tehtä- vissä kokonaan etänä. Silloin käyntejä isommassa kaupungissa on harvem- min. Mutta tuskin sillä on isoa mer- kitystä jos ajatellaan muuttoliikkeen kokonaisuutta. Maaseudun väkiluku laskee iäkkäämmän väestön poistuessa, Pertti Alasuutari arvioi.

Tutkija **Timo Aro** on esittänyt, että eniten hyötyvät suurten kaupunkien kehyskunnat, kuten Pirkanmaalla Kan- gasala, Lempäälä, Ylöjärvi. Miten tätä arvioit?

– Näin varmaan on, Tampere osuu kohtuullisen säteen sisälle. Lisäksi näis- sä kehyskunnissa ovat palvelut koh- tuullisessa kunnossa, kuten ruokakaup- pat ja terveydenhuolto. Perusinfra ja palvelujen on oltava kunnossa alueilla minne muutetaan, ettei joka päivä tar- vitse käydä ruokakaupassa, Alasuutari sanoo.

Nordea-pankin syyskuussa teet- tämän kyselytutkimuksen mukaan iso virta ei ole muuttumassa. Jopa 87

prosenttia vastasi, ettei etätyön lisään- tyminen vaikuta asumiseen. Vain neljä prosenttia koki, että voisi muuttaa kau- emmaksi työpaikastaan, jopa toiselle paikkakunnalle. Kyse on pienehköstä, mutta vaativasta vähemmistöstä.

ALUEELLINEN TASA-ARVO

Kangasala on kuntaliitosten jälkeen vuodesta 2008 ajanut alas Sahalahden ja Kuhmalahden palveluja. Eikö etä- työbuumista hyötyminen edellytä, että peruspalvelut ovat alueella olemassa?

– Kauppamatkat eivät voi olla loput- tomia, sähkön ja tietoliikenneyhteyksi- en pitää toimia.

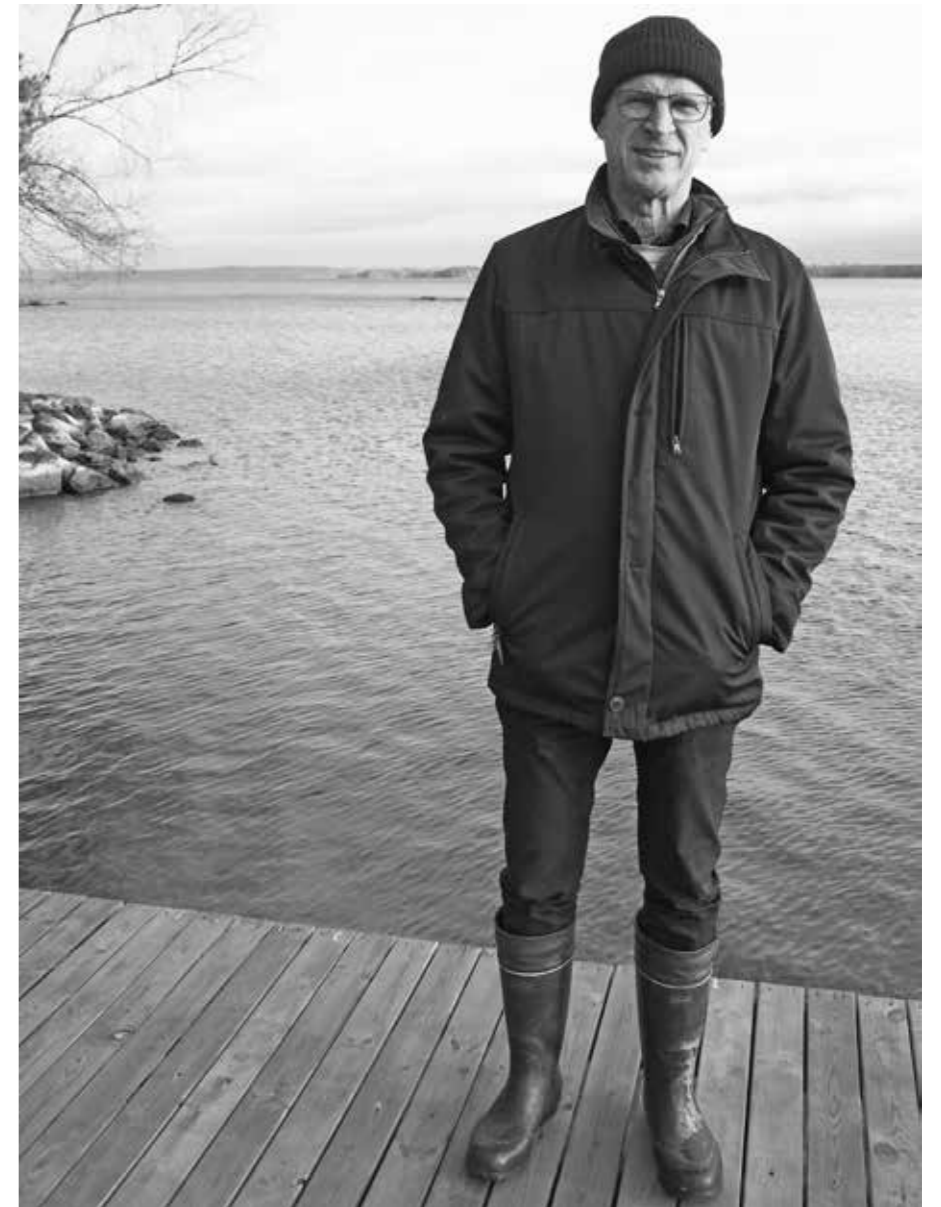
– Suljetut kyläkoulut voisivat olla työtiloja, joissa on vuokrattavia toimis- to- ja kokoustiloja sekä vauhdikkaat laajakaistayhteydet. Ne tarjoaisivat etä- työläisille mahdollisuuden irtautua ko- dista lähellä ja toimisivat samalla kylän yhteisöllisenä kokoontumispaikkana, kuten Kuohenmaa tässä lähellä. Ky- läyhdistyksen tiloilla tuskin on päivällä käyttöä. Voisiko mieltä olisivatko ne päivisin etätyökäytössä?

Onko maalla asuminen ekologisesti perusteltua?

– Siitä on laskelmia, että bensa- kulutus lisääntyy jne, mutta ei asia ole niin yksinkertainen. Sähköauto ja aurinko- paneelit voivat tasata tätä eroa.

Jättekö maalle Roineelle?

– Kangasala ja Roine ovat hienoja. Vaikea on silti ennakoita, millaista on asuminen kaupungissa ja tämän paikan välillä. Se on myös terveyskysymys. Olemme täällä niin kauan kuin pystym- me liikkumaan ja toimimaan. ■

Kangasalla mökkeilevien Pertti ja Maarit Alasuutarin Mökkihulluus-kirja käsittelee paluuta maalle, motiiveja, iloja, pettymyksiä, mökin työleirejä ja saunomista.

POHTIOLAMPI Kangasala

Vapaa-aikaan ja yksityistilaisuuksiin. Sääksikeskus kehittyä edelleen.

<http://www.saaksisaatio.fi/saaksikeskus/>
e-mail: jouko.alhainen@pp.inet.fi
p. 040 528 3030

Kangasalan Kokoomus ry
ja Kokoomuksen
valtuustoryhmä toivottaa
kaikille hyvää joulua ja
onnellista uutta vuotta
2021!

Rauhallista joulua Kangasalan Luonnon lukijoille!

Kristillisdemokraatit,
Kangasalan paikallisosasto

Kristillisdemokraatit
ARVOISTASI POLITIIKKAA.

Kiitos, kun lajittelet!
www.lajittele.se

Aina ♥ lähelläsi

Kangasalan Sanomien uudessa sovelluksessa
jatkuvasti päivittyvä uutisvirta ja näköislehdet tilaajalle.
Ilman tilaustakin käytössä paikalliset tapahtumat, lounaat
ja kaupalliset yhteistyöjutut. Lataa sovelluskaupastasi!

Kangasalan SANOMAT

kangasalansanomati/sovellus

Jouluinen tervehdys

Kangasalan Demarit toivottavat
Kangasalan luonto -lehden lukijoille
Oikein Hyvää Joulua
ja ympäristötietoista Uutta Vuotta!

Punavihreä joulurauhan tervehdys.

Kangasalan
Vasemmistoliitto

vasemmisto

Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistyksen joulupaketit
tilattavissa! Yhdistele mieleisesi tuotteet ja tilaa
paketti jouluksi kotiin tai nouda
myyntipäivystyksestä! Uutuuksina muuttokalenteri
2021 ja Lintujen viemää - kirja.

www.pily.fi/joulupaketit

KANGASALA

Arvostamme historiaamme, ympäristöämme
ja vapaa-ajan mahdollisuuksia

LUONNONYSTÄVÄ

LÄHDE EHDOLLE KUNTAVAALEIHIN!

KÄY TÄYTTÄMÄSSÄ LOMAKE
TAI VINKKAA TUTTAVAASI:
[VIHREAT.FI/EHDOKKAAKSI](https://vihreat.fi/ehdokkaaksi)

Tunnelmallista
joulun odotusta!

Kangasalan Vihreät